

ВИЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ WILEŃSKI KURYER

ОФИЦИАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки:
Цена за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяць 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.
Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILEŃSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiej (Dworcowej), w murach po-unwersyteckich.

Содержаніе: Внутреннія извѣстія: Высочайше утвержденныя мѣнья государственнаго со- вѣта;—Всемиловитѣйшія награды.—Объ изданіи виленскаго мѣсяцослова.

Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе.— Италия.—Франція.—Англія.—Австрія.—Германскій союзъ.—Данія.—Швеція.—Турція.—Телеграфныя депеши.

Литературный отдѣлъ: празднованіе годовщины Московскаго университета въ Ковнѣ.—В. В. Путешествіе по Замковой улицѣ въ Вильнѣ—П. Кукольника.—Стихотвореніе: „Кошціо въ Бѣлупі- чзашъ“, Г. П.—Литовскіе очерки—Игнатіа Ходзьки. Мокроновскій — Бартошевича. — Всеобщее обо- зрѣніе. — Выдержки изъ газетъ и журналовъ.— Письма изъ Петербурга, Житомира и Виленскаго уѣзда.—Объявленія.—Виленс. дневникъ.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 23 января.

Государственный совѣтъ, въ департаментѣ за- коновъ и въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ пред- ставленіе управлявшаго министерствомъ юстиціи, о предоставленіи судьямъ и засѣдателямъ охра- женныхъ судовъ, въ коихъ сіи лица опредѣляются по выборамъ дворянства, права на полученіе ордена Св. Анны 3-й степени по статуту за службу по вы- борамъ дворянства наравнѣ съ судьями и засѣда- телями уѣздныхъ судовъ, согласно съ заключеніемъ его, управлявшаго, *мильіемъ положилъ*: въ до- полненіе и поясненіе пункта 4 статьи 581 учр. орд. Св. Зак. т. I изд. 1857 г. постановить: „Право на полученіе ордена Св. Анны 3-й степени приобрѣ- тають наравнѣ съ судьями и засѣдателями уѣзд-

ныхъ судовъ, судьи и такихъ судовъ, кои учре- ждены въ Бессарабіи и нѣкоторыхъ другихъ мѣ- стахъ Имперіи не для одного, а для двухъ и даже болѣе уѣздовъ и потому называются окружными судами,—прослужившіе по выборамъ дворянства ревностно и безпорочно шесть лѣтъ и избраные на другое шестилѣтіе, а также засѣдатели тѣхъ же судовъ, прослужившіе два шестилѣтія и избран- ные на третіе, хотя бы то не сряду.“ (Мѣнья сіе Высочайше утверждено 30 ноября 1859 г.).

— По составленной, на основаніи 591 ст. учр. общ. приз. Св. Зак. XIII т. (изд. 1857 г.), табели платы, установленной на 1860 годъ, за суточное содержаніе въ подвѣдомственныхъ приказахъ об- щественнаго призрѣнія больницахъ нижнихъ воин- скихъ чиновъ и за погребеніе умершихъ,—платя эти по здѣшнимъ губерніямъ установлены слѣдую- щія:

Губернія.	За содержа- ніе одного больнаго въ сутки.	За погребе- ніе умерша- го.
	Коп.	Руб. Коп.
Виленская	34½	— 96½
Витебская	40	1 15
Волынская	32½	1 7
Гродненская	30½	1 15
Кіевская	37	1 15
Ковенская	41½	1 15
Минская	40½	1 13
Могилевская	56½	1 15
Подольская	34	1 15

— По представленію г. министра внутреннихъ дѣлъ и согласно положенію комитета г. мини-

Трѣсѣ. **Вѣдомости krajowe:** Найвыжѣй за- твержденные opinje rady państwa.—Найвыжѣе нагро- ды.—O wydaniu kalendarza wileńskiego.

Вѣдомости zagraniczne: Pogląd ogólny.— Włochy.—Francja.—Anglja.—Austria.—Związek Niemiecki.—Dania.—Szwecja.—Turcja.—Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Obchód rocznicy Uniwersyte- tu Moskiewskiego w Kownie.—W. W.—Podróż po ulicy Zamkowej—P. Kukolnika.—Wiersz „Kościoł w Białyniczach” G. P.—Obrazki litewskie, Ignacego Chodźki.—Mokronoski.—Bartoszewicza.—Prze- gląd wszechstronny.—Przegląd pism czasowych.— Listy: z Petersburga, Żytomierza i powiatu Wileń- skiego. Ogłoszenia.—Dziennik Wileński.

WIDOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 23 stycznia.

Rada państwa, w departamencie praw i w ogólném zebraniu, rozpatrzywszy przedstawie- nie zarządzającego ministerstwem sprawiedliwo- ści, o nadanie sędziom i assesorom sądów okrę- gowych, w których osoby te są mianowane z wyborów szlachty, prawa na otrzymywanie or- deru Św. Anny 3-jej klasy, według statutu za służ- bę z wyborów szlachty, służącego sędziom i asse- sorom sądów powiatowych, stosownie do wniosku tegoż zarządzającego, przez opinje uchwaliła: dla dopełnienia i objaśnienia punktu 4 artykułu 581 Inst. Ord. Zb. Pr. T. I wyd. 1857 r. postano- wić: „Prawo do otrzymania orderu Św. Anny klasy 3-jej, służące sędziom i assesorom sądów

powiatowych, nabywają też sędziowie sądów ta- kich, jakie są ustanowione w Bessarabji i w nie- których innych miejscach Cesarstwa nie dla je- dnego tylko, lecz dla dwóch i nawet więcej po- wiatów i zowią się przeto sądami okręgowymi,— którzy z wyboru szlachty wysłużą gorliwie i nie- skazitelnie sześć lat i na drugie sześciolate będą wybrani, oraz assessorowie tychże sądów, którzy po wysłużeniu dwóch sześciolatecznych zakresów zo- stali wybrani na trzeci, chociażby nie z rządu. (Opinia ta Najwyżej została zatwierdzona 30 listopada 1859 roku).

— Według ułożonej, na zasadzie 591 art. us. Pow. Op. Zb. Pr. T. XIII (ed. 1857 r.) tabel opłaty, ustanowionej na rok 1860 za dzienné utrzymanie w szpitalach zostających w zawiady- waniu urzędów powszechnéj opieki, szeregowych rang niższych, i za pogrzebanie umarłych,— w guberniach tutejszych wysokość téj opłaty jest następująca:

Gubernje.	За дневне utrzymanіе одного choreго.	За погребъ умершаго.
	Коп.	Руб. Коп.
Виленская	34½	— 96½
Витебская	40	1 15
Волынская	32½	1 7
Гродзенская	30½	1 15
Кіевская	37	1 15
Ковиенская	41½	1 15
Миінская	40½	1 13
Могилевская	56½	1 15
Подольская	34	1 15

— На представленіе п. министра справ ве- нутрѣшнихъ и стосownie до постановленія коми-

ПРАЗДНОВАНИЕ ГОДОВЩИНЫ ИМПЕРА- ТОРСКАГО МОСКОВСКАГО УНИВЕРСИ- ТЕТА 12 ЯНВАРЯ 1860 ГОДА ВЪ КОВНѢ.

Сообщая вамъ подробное описаніе торже- ственнаго празднованія въ скромномъ Ковно годовщины московскаго университета, мы счи- таемъ излишнимъ указывать на причины, вы- звавшія событіе. Съ именемъ московскаго уни- верситета соединены для каждаго изъ его питом- цевъ лучшія, благороднѣйшія, самыя дорогія воспоминанія; для каждаго непотерявшаго сочув- ствіе къ общественнымъ интересамъ. Чуждый всякой исключительности, всякой узкой идеи и корыстныхъ стремленій, московскій универси- тетъ съ гордостью можетъ оглянуться на честно пройденный имъ блестящій путь, съ увѣренно- стію можетъ заглянуть въ свое будущее.

Понятно, почему каждая новая годовщина московскаго университета восторженно встрѣ- чается каждымъ изъ его бывшихъ воспитани- ковъ, горячимъ сочувствіемъ цѣлаго общества. 12 января вездѣ, въ цѣлой Россіи, за границей, въ каждомъ городѣ, гдѣ судьба свела двухъ трехъ москвичей студентовъ, поднимаются бо- калы за благоденствіе нашей alma mater.

Съ 12 января у насъ вездѣ связывается свѣтлое упованіе въ прогрессъ, въ истину, въ добро, во все чистые и благородные интересы нашего общества.

До сихъ поръ праздникъ 12 января былъ исключительнымъ правомъ тѣсной семьи моск- овскихъ студентовъ. По своей идеи между тѣмъ, онъ долженъ былъ имѣть широкое значеніе. Къ кружку москвичей студентовъ имѣли права присоединиться все тѣ, кому дорого наше об- щественное развитіе, все, кто уважаетъ науку и просвѣщеніе во имя добра, свѣта и правды.

Въ прошломъ году, въ кругу студентовъ москвичей, собравшихся около своего бывшего

попечителя, В. И. Назимовъ высказалъ замѣ- чательную мысль: „Я желалъ бы, гг., чтобы 12 января присоединялись къ намъ воспитанники всехъ другихъ университетовъ.“ Мысль эта не была случайной мыслью. Она въ одно-время созрѣла вездѣ и пронеслась въ воздухѣ. Почти вездѣ, при празднованіи 12 января, она была высказана въ одно и тоже время въ той или другой формѣ. Мысль эта созрѣла и вы- сказалась одновременно, какъ обществен- ная потребность.

Въ Ковнѣ москвичи студенты, которыхъ на- шлось здѣсь одиннадцать человѣкъ, положили въ первый разъ отпраздновать 12 января *). Сознавая необходимость придать мирному тор- жеству болѣе широкое значеніе, они обратились къ обществу приглашая всехъ воспитанниковъ высшихъ учебныхъ заведеній, всехъ сочув- ствующихъ наукѣ и просвѣщенію, принять уча- стіе въ праздникѣ и общество отозвалось на призывъ горячимъ, благороднымъ сочувствіемъ. Изъявившихъ желаніе, было болѣе пятидесяти человѣкъ. Положено было устроить обѣдъ въ обширномъ залѣ городской ратуши, обязанности по устройству котораго приняла на себѣ трое изъ бывшихъ воспитан- никовъ московскаго университета, А. Л. Ботни- ковъ, В. И. Веселовскій и Н. Ю. Добошнинскій. Въ 12 часовъ, посланы были по телеграфу по- здравленія: въ Москву университету, въ лицѣ его ректора; бывшимъ попечителямъ: графу С. Г. Строганову и Его В. П. В. И. Назимову.

Къ четыремъ часамъ по полудни, пріемные залы ратуши начали наполняться гостями. Здѣсь собрались все почетные лица города, воспитан- ники всехъ университетовъ, Московскаго, Вил- енскаго, Петербургскаго, св. Владиміра и др.,

*) Въ уѣздахъ ков. губ. между молодыми помѣ- щиками, болышинство изъ получившихъ универси- тетское образованіе, принадлежитъ московскому университету. Они не могли принять участіе въ праздникѣ за краткостію времени между мыслью и ея исполненіемъ.

а также училища правовѣденія, главнаго педа- гогическаго института, корпуса путей сообщеній, академіи художествъ и другихъ заведеній. Въ четыре часа пріѣхалъ Его Пр. г. военный губер- наторъ г. Ковна, С. О. Хоминскій, въ сопровож- деніи графа Э. Чапскаго, пріѣхавшаго утромъ того дня и изъявившаго желаніе, принять уча- стіе въ праздникѣ, какъ бывший студентъ харь- ковскаго университета.

При звукахъ увертюры изъ „Freischütz“, ис- полненной оркестромъ, дережируемымъ моло- дымъ талантливымъ г. Эбананомъ, двери залы были открыты и гости перешли въ обширный залъ ратуши, великолѣпно освѣщенный, въ ко- торомъ былъ приготовленъ обѣденный столъ. Все общество соединилось въ одну дружескую семью. Вездѣ слышался оживленный разговоръ, въ которомъ воспоминанія о лучшей порѣ сту- денчества и молодости, конечно занимали первое мѣсто. „Хорошо было тогда“, перерзъ грустно и съ душевной скорбью приходилось сказать каждому. Начались тосты: первый тостъ, за здо- ровье нашего обожаемаго Государя, съ именемъ котораго связано у насъ все великое, доброе и прекрасное, превозглашенъ былъ старѣйшимъ между гостями по лѣтамъ и заслугамъ отечеству, глубоко чтимымъ и любимымъ всеми, его пр-мъ Н. И. Бургардомъ, и встрѣченъ былъ долгимъ искреннимъ ура.

Затѣмъ г. военный губернаторъ г. Ковно превозгласилъ слѣдующіе тосты:

„Господа! Предлагаю тостъ за процвѣтаніе московскаго университета и здоровье воспитан- никовъ, получившихъ въ немъ образованіе.“

„Я охотно принялъ участіе въ празднуемой вами, господа, годовщинѣ московскаго универ- ситета, во первыхъ—какъ бывший студентъ университета *), въ особенности же потому, что я вполне увѣренъ, что отголосокъ подобна- го рода праздника неможетъ не имѣть благо- дѣтельнаго вліянія на воспитывающееся юноше-

*) Виленскаго.

ство; неможетъ не поощрить его въ трудахъ образованія себя; неможетъ наконецъ не имѣть вліянія на его нравственное развитіе и безукор- ризненное поведеніе: эти основныя начала уни- верситетскаго воспитанія. Первую мысль по- добнаго рода празднествъ въ здѣшнемъ краѣ возымѣлъ бывший попечитель московскаго уни- верситета, главный начальникъ нашего края. Позвольте же, господа, превозгласить тостъ за здоровье глубоко-уважаемаго Его В. П. Влади- міра Ивановича Назимова, такъ горячо сочув- ствующаго университетскому образованію.“

И затѣмъ третій тостъ: „Въ ряду бывшихъ попечителей московскаго университета благо- дарная память сохранилась между вами о графѣ С. Г. Строгановѣ. Предлагаю, господа, тостъ за здоровье его с-ва графа Сергія Григорьевича Строганова.“

Когда умолкли громкія, искреннія изъявленія сочувствія и восторга возбужденныхъ каждымъ изъ предложенныхъ тостовъ, одинъ изъ бывшихъ воспитанниковъ московскаго университета, Вл. Веселовскій обратился къ присутствующимъ съ слѣдующими словами:

„Мм. Гг.! Вездѣ университеты оказывали обществу великія заслуги, но нигдѣ можетъ быть на ихъ добро немыслила такая широкая за- дача, нигдѣ ихъ дѣятельность не имѣла такихъ громаднхъ результатовъ, какъ у насъ. Наши университеты на своихъ плечахъ вынесли наше общественное развитіе.“

„Сто четыре года минуло съ тѣхъ поръ, какъ открытъ былъ старѣйшій изъ нашихъ уни- верситетовъ въ Москвѣ. Выборъ былъ какъ нельзя болѣе удаченъ. Мѣстныя, историческія, географическія условія, самая общественная среда, были какъ нельзя болѣе благопріятны для развитія новаго учрежденія. Они заранѣе, мож- но сказать опредѣлили его задачу и его значе- ніе. Они направили на него свой своеобразный колоритъ, съ рѣзкими характеристическими

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE. POGLĄD OGÓLNY.

Wieści o przyłączeniu Sabaudji do Francji poczynają nabierać coraz większego znaczenia. Poruszone z początku przez dziennik francuzki „Przyszłość“ (l'Avenir), wychodzący w Nizza, przycichły, gdy rząd piemoncki nakazał wydawcy milczenie; tylko w niektórych miejscowościach na zgromadzeniach ludowych objawiły się chęci powrotu do Francji, do której Sabaudja od r. 1802 do 1815 należała, bo traktat paryski 1814 nie wrócił jej był jeszcze królestwu sardyńskiemu. Wszakże te objawy niezmierniejszości nie zdawały się zasługiwać na uwagę. Trudno było wierzyć, aby Napoleon, który w odezwach swoich zapowiadał, że myśl podbojów lub powiększenia granic obca jest jego polityce, że ze wszystkich narodów jedna Francja walczy w imię idei nie zaś w widokach korzyści, tak prędko zstąpił z tej wysokości uczuć, i poszedł zwyczajnym torem zwycięzców. Może te zamiary cesarza Francuzów byłyby dotąd tajemnymi, gdyby jawność rozpraw parlamentarnych angielskich nie wyprowadziła ich na wielkie światło. W izbie parów wice-hrabia Normauby, a w izbie niższej p. d'Israeli zapytali ministrów, co o ustępstwie Sabaudji trzymać należy. Z odpowiedzi danych przez lordów Granville i Russel świat dowiedział się ze zdumieniem, że jeszcze w początkach lipca r. z., Napoleon domagał się od Wiktora Emmanuela poświęcenia mu Sabaudji, lecz zagadnięty oto przez rząd angielski, wręcz zaprzeczył istnieniu jakichkolwiek w tej mierze układów. Tymczasem dzienniki francuzkie półurzędowe i niezależne rozwodzą się szeroko nad słusnością przyłączenia Sabaudji do Francji, utrzymują, że bezpieczeństwo granic cesarstwa tego wymaga, odwołują się do życzeń ludności sabaudzkiej, żądają, aby to stanowcze w życiu narodu pytanie, głosowanie powszechne rozstrzygnęło. I w rzeczy samej tylko ta droga rozwiązać by je mogła. W niższych bowiem, i najliczniejszych warstwach ludności sabaudzkiej, ubogiej, nieoświeconej, obcej wszystkim wyższym potrzebom i wzruszeniom, przywykłej Francję, a szczególnie Paryż uważać za jedyne pole, na którym metylko odjąć się niedostatkowi, lecz nawet do pewnej zamieszności przyjść może, wszystkie niemal

głosy wypadłyby na korzyść Francji. Przeciwnie, gdyby wyższe, oświeceniem i majątkiem, klasy społeczne zostałyby być miały, najniewątliwiej pozostałyby wierne podaniom dziejowym i nie zerwałyby związku, który od r. 1020, od czasów Berolda pierwszego hrabiego Mauriemy, praojca Wiktora Emmanuela więcej niż przez 800 lat węzłami przywiązania i wdzięczności kraj ich z panującą w Piemencie rodziną tak ściśle łączy; a lubo Filip I już w r. 1268 dawną stolicę hrabiów sabaudzkich Chambery opuściwszy, przeniósł ją do Turynu, wszakże to bynajmniej nie oziębiło miłości sabaudczyków do rodu swych książąt, którzy rodziną ich ziemie tak wysoko wstawili i podnieśli.

A kiedy jeszcze wspomnimy o osobistości Wiktora Emmanuela tak wzniostej i czystej, takim blaskiem enoty i bohaterstwa opromienionej, jakże dopuścić aby naród zdolny szanować i wielbić to, co zaszczyt rodzajowi ludzkiemu przynosi, dobrowolnie chciał stargać stosunek, który go z takim królem łączy. Wielkie są zapewne pobudki nęcące gmin Sabaudzki do ochotnego złączenia się z Francją; jednopleniennosc pochodzenia, tożsamość języka, zwyczajne pole zarobkowania byłyby dostatecznymi do pozyskania jego głosu na powszechnym zgromadzeniu narodowym, ale zdaje się, że w tych czasach niezbędna zmiana w usposobieniu umysłów ludu Sabaudzkiego zająć musi. Duchowieństwo Sabaudzkie świątobliwe, ubogie, z ludu wyszłe i z ludem żyjące wywiera wpływ ogromny na wszystkie gminy wiejskie. Owoż to duchowieństwo obce całemu ruchowi zdarzeń politycznych niezachwiane jest w zasadach religijnych, wierne podaniom kościoła i bezwarunkowo posłuszne jego głowie. W obecnym przeto zniechęceniu Rzymu i cesarza Napoleona, niepodobna, aby odgłos żalu Ojca Św. nie przeniknął w góry sabaudzkie, niepodobna, aby sumienie zacnych, pełnych prostoty i uległości dla stolicy s. plebanów niezatrwożyło się, i serce ich nieprzyjęło się goręcej; jeśliby więc, wśród trwających nieporozumień, między Papieżem a najstarszym synem kościoła, do powszechnego głosowania w Sabaudji przysię miało, rzecz niezawodna, że duchowieństwo, odradzałoby pod obawą utraty zbawienia, całą potęgą swego wpływu połączenie się z Francją. Inną zaś drogi do niego niema. Umowa

zawarta między rządami o ustępstwo, wniesiona na parlament, została odrzuconą. Więć to dobrze cesarz Francuzów, i dla tego na pewny widocznie czas zaniechał myśli przywrócenia, choć od tej strony, granic pierwszego Cesarstwa, tylko dzienniki rozjaśniać ciągle ten przedmiot i rozstrząsać go pod najrozmaitszymi względami będą, aby Francję, Sabaudję i całą Europę ośwoić ze zmianą terytorjalną, która dziś wszystkich nowością swoją uderza. Najbieglejsi też pisarze francuscy nie omieszkają przekonywać Europę, że przyłączenie 800,000 ludności, Francji potężniejszą nie uczyni, równowagi niezwichnie i przykładem swoim nieupoważni do dokonania podobnychże zmian terytorjalnych i na innych granicach cesarstwa.

WŁOCHY.

Florencja, 25 stycznia.

Powszechna radość powitała ogłoszenie ustawy konstytucyjnej i prawa wyborczego sardyńskiego. Zastrzeżenia, wspomniane w dekretach, ściągają się do prawa kościelnego, i do systematu ekonomicznego, które w Toskanji są więcej rozwinięte, niż w Piemencie. Bióra są zajęte oznaczeniem okręgów wyborczych, podług prawa sardyńskiego. Toskanja dostarcza około 60 deputowanych na parlament narodowy. Farini już wszystko załatwił, ze zwykłą sobie bystrością, za co chwalić go należy. Adresa rad municypalnych w ogromnej liczbie składane są przez osobne deputacje baronowi Ricasoli. Popularność zjednana przez tego znakomitego męża stanu, z każdym dniem wzrasta; wszyscy oddają mu tę sprawiedliwość, że obecne położenie Toskanji jest w znacznej części jego dziełem. W następną niedzielę prezes rady, ma udać się do Livorno, dla rozdania chorągwi gwardji narodowej. Bal dany przez książąt Strozzi, był świetny, znajdowały się na nim wszystkie znamienitości kraju. Pierwszy to raz książę Strozzi otworzył swój pałac podobnej zabawie. Napróżno nalegano na niego za dawnego rządu, aby gościnnością swoją okazał współczucie dla istniejącego wówczas porządku rzeczy. Legitymiści dają się na książęcia i jego małżonkę. Zima rozpoczęła się pod dobrymi wróżbami, handel idzie wyborze, tak we Florencji, jak w Livorno.

Monitor tokański umieścił następny dekret pod panowaniem jego królewskiej mości Wiktora Emmanuela, rząd królewsko-toskański postanawia:

Art. 1. Zapisana zostanie w księdze długów narodowych roczna renta wynosząca 1,500,000 liwrow włoskich (dwufankowych), odpowiadająca procentowi od kapitału 50,000,000 liwrow, w stosunku rocznego procentu po 3 od

100.— Jest to ta sama renta, którą król Wiktor Emmanuel dekretem swoim 20 listopada 1859 r. zaręczył. Działo się we Florencji 25 stycznia 1860 r. podpisy: Prezes rady Ricasoli; minister skarbu R. Busacca.

W tymże dzienniku znajduje się objaśnienie wymienionej pożyczki. Rząd toskański wyjednał zezwolenie królewskie, zaciągnąć ją pod poręką skarbu sardyńskiego. Porucił więc jednemu z bankierów pierwszego rzędu, kawalerowi Pietro Bastogi załatwić tę czynność, tak z rządem sardyńskim, jako też z kapitalistami. P. Bastogi wywiązał się z tego poruczenia w sposób najdogodniejszy dla kraju; warunki są tak przystępne, że żaden inny rząd korzystniejszych otrzymać by nie zdołał.

PIEMONTE

Turyń.

Gazeta urzędowa królestwa, ogłasza następujący dekret:

Wiktor Emmanuel i t. d.

Na przedstawienie naszego ministra sekretarza stanu spraw zagranicznych, po wysłuchaniu naszej rady ministrów, rozkazaliśmy i rozkazujemy, co następuje:

Art. 1. Rząd królestwa jest upoważniony wprowadzić w zupełne wykonanie traktat zawarty między Sardynją a Francją, tudzież traktat między Sardynją, Austrią i Francją; oba podpisane dnia 10 Listopada w Zurichu i których wymiana ratyfikacji nastąpiła tamże dnia 21 tegoż miesiąca r. z.

Art. 2 Niniejszy dekret będzie przedstawiony parlamentowi, dla zamienienia go w prawo. Zalecamy i rozkazujemy, aby niniejszy dekret opatrzone pieczęcią państwa, wniesiony był do zbioru aktów rządowych; rozkazujemy, komu to z prawa należy, wykonać i wykonania dopilnować.

Dan w Turynie 10 Grudnia 1859 r. Podpisano: Wiktor-Emmanuel. Dabormida.

Sama data tego dekretu, objaśnia powód jego ogłoszenia.

— Donoszą z Bolonji, że minister Pepoli, po spełnieniu misji swojej do Paryża, uda się do Berlina, dla odwiedzenia swego szwagra księcia Hohenzollern, prezesa rady ministrów. Pepoli już przybył do Paryża.

d. 28 stycznia.

Gościli tu hrabia Pepoli, oraz komandorowie, Minghetti i Buoncompagni. Obecność jednoczesna tych trzech osób w stolicy, zapewne nie jest przypadkową. Podług wszelkiego podobieństwa do prawdy, ustne narady były potrzebne, względem wyboru reprezentantów z Włoch środkowych, na wspólny parlament. — Zachodzi trudność, jakim sposobem połączyć się mają reprezentanci Romanji, Parmy, Modeny i Toskanji, z reprezentantami sardyńsko-lombardzkimi. Zdaje się iż na tém stało, aby nie wprost przybywali do Turynu, lecz zebrawszy się w miastach głównych swoich prowincji, uchwalili złączenie swoje, z po-

OBRAZKI LITEWSKIE

PRZEZ

Ignacego Chodźkę.

Przed dziesiątkiem lat przebyłem ja całą jesień w klasztorze Zaświrskim (*). Obojętną byłaby dla czytelnika wiadomość szczegółowa powodów, które mię tam zawiadły: wstępując tam z umysłem powszedniego usposobienia, nie rozumiałem, że bytność moja zamierzona na dni kilka lub kilkanaście, przedłuży się w celi zakonnej na kilka miesięcy: że ulegnę urokowi miejsca, i urokowi towarzystwa, kilku już to zakonnych, już to świeckich osób, których tam znalazłem: że z dziejów ich życia, i z własnych wśród ich ożywionych przypomnień, nagromadzi mi się treści, z których niżej Bóg mi dozwoli dziełem głębszego pomysłu przysłużyć się ziomkom, tym czasem oderwane zeń obrazki zabawię ich poświęcam.

I.

Przybycie do klasztoru.

„Słyszycie! jako głosząc cześć Panu nad Pany,
„Ozwały się poważne i święte organy...
„O jak brzmią pełne tony w tryumfalnej pysze!
„Jak się gwar przerywany ze drżeniem kołysze!“
„Jak słodkie i miłkie głosy,
„Ucho nasze łechcą mile!
„Jak rosną, rosną w swęj sile,
„I w same biją niebiosy!“
Pope—Oda do muzyki na cześć Ś. Cecylii!

Wrzesień nazywamy jesienią: lecz miesiąc ten, stalszy i czerstwą pogodą, przyjemniejszym u nas bywa, niżeli śpiękle upałem i owadami osypujące lato. W zwyczajnych porównaniach por roku do por życia ludzkiego; jesień wypadła na wiek dojrzały, męzki i słusznie: używać w niej bowiem zaczynamy owoców z zasiewów wiosennych i zbiorów letnich, przygotowując z nich razem i zapasy na zimę—słowa te tak do prac rocznych żyjących

ciało człowieka, jako i do prac duchownych żyjących umysł jego, również zastosować się mogące, i zastosowywane nie jednokrotnie, usprawiedliwiają to nader upowszechnione porównanie—Szczęście! gdy jesień roku i jesień życia, są pogodne i piękne... gdy jedna w głąb zimy, druga w głąb starości przedłuża się i wchodzi—cieszy się własną rolą: cieszy się własną mędrzeć; a oba, dziękują w duchu sobie samym za wytrwanie w sprawach—Bogu za ich pobłogosławienie.

W początkach takiej pięknej jesieni, stosując to do pory roku, w niedzielę i ku schyłkowi dnia zbliżałem się ja do Zaświra: już był przepłynął lud wracający z nabożeństwa: kiedy tylko pojedynczy opóźniony chłopiec, wlokąc się pieszo lud w skrzypiącej kałamasze, spotykał mię chrześcijańskim pozdrowieniem... lecz wkrótce z zapadającym zmrokiem, droga się osamotniła zupełnie, i ja wlokłem się także powoli, zmęczonemu długą podróżą końmi.—Nakoniec księżyc w pełni wznosił się nad poziomem i przywiódł mi na pamięć, złudzenie w podobnej chwili, i w podobnej okolicy poety.

„Gwiazdy nad tobą, i gwiazdy pod tobą,
„I dwa obaczysz księżycy“.

Nareszcie rozlegające się po suchym i pogodnym powietrzu echa dzwonów, uroczystym mięśm spotkały brzmieniem: z daleka zaś zajaśniały okna kościelne gorejące mi w świątyni ogniami, śmione to mnięć to więcej gałęziami drzew ją otaczających, w miarę odmiany mego względem ich miejsca na drodze... Natenczas okolica ta niewymowny przybrała urok niewymowny! nieopisany!... unoszący duszę ku niebu w modlitwie, lub w myślach z niej wypływających, i znowu wracających ku niej!...

Dzwony, których odgłos mi przejął, na zwykłe niedzielne wzywały nieszpory; a oświeceni kościoła dawało mi znać o trwaniu nabożeństwa. Lecz gdy mi się zbliżał na miejsce, okna kościelne świecić przestały, a zatem nieszpory już się ukończyły: że jednak przed bramą kościelną stał jakiś pojazd, a w kościele brzmiały organy; a zatem można było jeszcze

odmówić przed ołtarzem wieczorną litanję, wszedłem więc do kościoła.

Jedną tam lampą gorejącą na środku, słabym ognikiem migała w okół: a przez długie okna świątyni promienie księżyca, wpływając wewnątrz, rzucały po ścianach i ołtarzach pasma światła powszechnym objętego pociemkiem: jedno z nich padło na obraz fundatora, w całej postaci wiszący na filarze, i oświeciło poważne oblicze męża rycerskiego, strzegącego jakby gmachu, przez się na chwałę Boską zbudowanego.

Organ brzmiał bez przerwy, ale tak umiejętna i pełna uczucia ręka grała na nim, że mimowolnie zwróciłem głowę ku chorowi, aby ujrzeć grającego. Księżyc mu także przyświecał, i w niepewnym jego oddalonym odcieniu blasku, zaledwie dostrzedz i rozróżnić mogłem dwie tam osoby: jedną grającą na organie, drugą obok, zdawała się być kobietą, a raczej jakimś cieniem fantastycznym, w białej i powiewnej szacie, powietrzem przez szpary i okna weiskającym się kołysanym...

Mistrz to był, a nie prosty organista, który taką harmonję tworzył w duszy swojej, i ona po głuchym i samotnym gmachu rozlewała. Łątwo mi było poznać, że improwizował swoją muzykę; że modlitwa głęboka, serdeczna, czuła, była tematem myśli jego warjowanych rzewnymi i pięknymi tony. Niekiedy prosta nótka pobożnych naszych pieśni podpadała mu pod rękę, jakby motywum tonące wnet w rozmaitych pełnych wdzięku i słodczy głosach... niekiedy szczytniejsza myśl wielkich mistrzów melodji ozwała się w rozpięzchnionych akordach, i nikła potem w głównej idei grającego...

Oparty o ławkę stałem z upokorzoną czołem, duszą jednocząc się z jego harmonją wznoszącą się coraz i coraz w niebiosy... Nagle, jakby on tam dosięgnął—jakby ujrzał twarzą w twarz Wszchemogącego!... i niewymowną światłością oblicza jego, i niewymowną wielmożnością chwały jego przejęty... wszystkie mi tonami i wszystkimi uczuciami serca swe-

go, uderza w organ!!! a całą siłą męskiego głosu swych piersi wtórzy mu... łączy się doń zgodnie głos dziewicy... miły, wdzięczny, jakby jednego z aniołów, do wspólnego choru wezwanych... i zabrzmią pieśń... pieśń wezwania całej ziemi—całego świata—całego nieba—całej natury—do oddania cześci i hołdu twórcielowi!!!

„Niebo, ziemia, świat i morze,
„I co tylko w was być może!
„Jak najgłębiej upadacie,
„Pokłoń Panu z nami dajcie!
„Z chór niebieskich aniołowie,
„Z chór niebieskich aniołowie!
„Wszyscy niebiescy duchowie:
„Złapcie do tego padofu.
„Śpiewajcie z nami pospół.
„Święty! święty! niezmierzony!

Upadłem na kolana: łzy mi z oczu popłynęły potokiem—pieśń ta święta, tak dobrze od dzieciństwa i mnie i wszystkim znajoma—coniedzielną—a tak mało rozważana; pierwszy raz mię teraz szczytnością słów swoich i nót swojej, tak głęboko uderzyła w serce.

O czemuż natenczas nie był obok mnie niedowiarek jaki, ogmatwany fałszywą mądrością, wypierająca się Boga i wiary ojców swoich—lub w gnuśnej wątpliwości zastygły tak zowiący się filozof, lub młodzieniec stojący na rozdrożu światowego zepsucia: czyżby którykolwiek z nich nie upadł tak jak ja na kolana; i czyżby zdołał dotrwać w zimnej obojętności przed potęgą takiego wrażenia?

Pieśń cała z równym i jednostajnym uczuciem prześpiewana, i przesłuchana przezemnie, zakończyła się pokorną a czułą prośbą do Boga:

„Sprawuj pokój w naszych krajach,
„Sprawuj pokój w naszych krajach!
„Pobłogosław w urodzajach!
„A zaś w ostatniej potrzebie,
„A zaś w ostatniej potrzebie!
„Nie daj nam skonać bez Ciebie!

Organ i głosy umilkły—Głucha cichość objęła kościół—wyszedłem wzruszony do głębi—pojazdu przed kościołem już nie było.

(d. c. n.)

(*) Klasztor Zaświrski XX. Karmelitów w powiecie Świeciańskim, nad pięknym jeziorem Swirskim potożony.

wszechnym parlamentem narodowym. W Turynie przygotowują obszerniejszą niż dotąd salę posiedzeń, aby wygodnie wszystkich reprezentantów objąć mogła.

Minister wojny Fanti jest teraz w Bolonii; bo chociaż przyjął urząd w gabinecie, nie złożył jednak naczelnego dowództwa nad siłą zbrojną ligi. Mówią, że jest zamiarem rządu, posłać do Romanji i do księstw wojsko piemontskie, wojsko zaś ligi przenieść do Lombardji; w razie bowiem jakiego starcia, właściwiej będzie mieć pod ręką półki oswojone z wojną, i które tak chwalnie wytrzymały już próbę ognia. Szerzą się tu pogłoski o wojnie; na powodach nie zbywa; ciągle ucisk Wenecji, wzburzenie umysłów w Rzymie, upor króla neapolitańskiego, stan umysłów w Sycylii; sa to wszystko objawy nader groźne. Towarzystwa polityczne Piemontskie rozwinęły wielką działalność, aby wpłynąć na opinię powszechną w Niemczech. W odczuwaniu swoich do różnych towarzystw niemieckich, Włosi starają się wrażyć, że żadna nieważność różnic obywateli narodów nie powinna.

Król dopiero w następnym miesiącu odwiedzi Medjolan, gdzie da wielki bal, na który zaproszone jest ciało dyplomatyczne. Lombardowie ze swojej strony czynią ogromne przygotowania, aby świetnym przyjęciem, dać dowód królowi nieograniczonej dlań miłości ludu. Hrabia Cavour towarzyszyć będzie królowi, bo podróż swoją do Paryża i Londynu, odłożył na czas późniejszy.

Piszą z Udino dnia 23 stycznia, że ulice tego miasta krew zbroczyła. Na rozkaz policji, właściciel hotelu Vapore, zapowiedział wieczor tańcujący; wielka massa mieszkańców zbiegła się przed hotel dla widzenia, kto odważy się przybyć na zabawę, wśród ogólnej żałoby.

Wojsko licznemi oddziałami krążyło po ulicach, szemrać i miotając obelgi na mieszkańców; oficerowie wyraźnie lud drażnili; wtém z jednej gromady dało się słyszeć gwizdanie. Żołnierze rzucili się na tę gromadę z bagnetami; uwięziono do 10 osób, padło kilka strażaków i jeden z mieszkańców, kulą raniąony został w nogę.

Piszą z Como dnia 24 stycznia, o godzinie 11 zrana. Jenerał Garibaldi posłubił dziesiętnastoletnią pannę, Józefinę Raimondi. Świadkiem panny młodej był hrabia Porro Lambertenghi; pana młodego, Lorenzo Valerio, przyjaciel uczeń Silvia Pellico. Hrabia Cavour wydał okólnik do wszystkich agentów dyplomatycznych piemontskich, umocowanych przy dworach obcych. Wyciągi z tego aktu, udzielimy później.

Rzym, d. 23 stycznia.

Według listów pisanych do gazety la Patrie, ludność rzymska przy każdej zręczności, objawia wielkie współczucie dla cesarza Napoleona, króla Wiktora Emmanuela, dla Włoch i Francji.

Dnia 22 wieczorem, gromady przechadzających się, napełniały ulice, blizko placu Colonna. Muzyka strzelców francuzkich przegrywała. Zaledwie umilkła, gdy jeden z obecnych zawołał: niech żyje Pius IX, niech żyje Napoleon! O godz. 7-jej przed odejściem wojska, dobosze uderzyli w bębny. Okrzyk: niech żyje Napoleon, wydany przez 40 przeszło głosów, odpowiedział ostatniemu echu bębnow. Kilku żandarmów przystąpiło do dającego hasło tych okrzyków, nakazując mu milczenie. Zawołałem, odpowiedział, niech żyje Napoleon, i zawsze niech żyje Napoleon! Tymczasem trąby zagrały, dobosze posunęli się ku Corso. Tłumy pośpieszyły za nimi, wciąż wołając: niech żyje Napoleon! i wydali grzmoty okasków. Zaledwie muzyka stanęła na Corso, wnet gęste gromady czarno i porządnie ubranych osób, ze wszystkich pobliskich ulic, plac napełniły. Znowu zabrzmiały okrzyki: niech żyje Napoleon, Francja, Włochy, Wiktor-Emmanuel! Muzyka strzelców usiłowała grać swoją zagłuszyć okrzyki, a nawet rozproszyć tłumy; lecz nie nie pomogło. Lud szedł za nią naprzód do pałacu Ruspoli, mieszkania jenerała francuzkiego, a następnie do mostu św. Anioła. Długo jeszcze po odejściu muzyki, rozlegały się po Corso też same odgłosy, na cześć Francji i króla sardyńskiego. Rzym otoczony jest wojskiem szwajcarskiem i papieżem, i jeżeli nie sprowadzono go dotąd do miasta, przypisać to należy, obawie obrażenia francuzów, i wywołania zaburzeń. Objawy powyższe spowodowane zostały przez nadeszłą do Rzymu wiadomość, o zmianie gabinetu turyńskiego. Encyklika już była w Rzymie znana, a jednak zapal ludu dla Napoleona i Wiktora-Emmanuela nie ostygł, lecz zdaje się nabrał większej mocy. (Nord.)

Neapol, 24 stycznia.

Położenie polityczne Neapolu staje się z każdym dniem bardziej wyjątkowe i niepojęte. Zaszpień i odrętność rządu, wpośród niebezpieczeństw, jakie go zewsząd otaczają i jakimi jest zagrożony, rzeczywiście trudne są do zrozumienia. Żadnego w nieczem przewidzenia; w sferach rządowych utworzono sobie szczególny jakiś systemat jeo-

graficznie-polityczny; podług którego kraj Neapolitański do Włoch nie należy. Sprawy jego niemają nic wspólnego ze sprawami włoskimi, i wszystko co dzieje się w Europie, jest dla nich zupełnie obcym. Według tego systematu, królestwo obojg Sycylii leży za obohem jej działań i wpływu. Ten systemat odosobnienia i bezczynności uosobił się w niektórych najzaufanszych doradcach królewskich, czerpiących swe natchnienia z ust królowej matki i hrabiego Ludolfa, którego godłem jest wyraz opór. Wyłącznie umysłem królewskim rządzi najprzewielebniejszy Gallo i dawniejszy prezydent rady p. Troja. Półkownik La Tour jest prawą ręką tego duumwiratu. Pierwszy ciemny i pełen fanatyzmu, ostatni prawdziwy żołdak, nieznający nie wyższego nad surową karność żołnierską; ale drugi zasługuje na bliższą znajomość, jako wynalazca odpowiedzialny, przynajmniej w znacznej części, systematu, pod którym Neapol jęczy. P. Troja jest mężem stanu, który w polityce chciałby się jedynie trzymać trybu klasztornego. Oddany ćwiczeniom duchownym, uwierzył w osobisty swój stosunek z Niebem; łatwo więc zrozumieć, iż niebardzo zgłębia to, co się dzieje na ziemi. Wszakże nie gardzi pomocami doraźnymi jakimi są: przetrząsanie domów, więzienia, galery, a nawet kara śmierci na tych, którzy chcieliby zmienić istniejący tu porządek rzeczy. Przypnać jednak należy, że wszelkie udawanie jest mu obce. Podług systematu zatem P. Troja, królestwo obojga Sycylii powinno być nekane, wyłączone ze społeczności europejskiej, pozbawione większej części dobrodziejstw cywilizacji, najtroskliwiej odosobnione od ruchu narodowego włoskiego, a to wszystko, aby uniknęło wszelkiego zetknięcia się z bezbożnością. Jest to prawdziwa sekularyzacja systematu inkwizycji. Uwięzienia trwają ciągle, lecz od tygodnia władza rozroszła się jeszcze jadłowicie. Niepodobna wylizywać wszystkich gorszących nadużyć w ministerstwach, administracji i więzieniach. W prowincjach rzeczy idą jeszcze gorzej, a król głuchym jest na wszystkie skargi. Ilekroć dynastji zginęło przez upor i zaślepienie!

Młody król widzi ocalenie swoje w oddaniu rządu państwa duchowieństwu; jezuiti, przyjęli kierunek wychowania duchowieństwa, zarząd oświecenia poruczonego biskupowi Attanazio, na miejscu konsultora Capomazza, podejrzanego o niesprzyjanie Rzymowi.

W tych ostatnich czasach zwotywno częste rady dla obmyślenia drogi, jakiejby się trzymać należało w obecnych okolicznościach; wielu członków nawet najbardziej wstecznych wynurzyli zdanie, aby zgodzić się na ustępstwa, i książe Cassero, wsparty, jak mówią, przez księcia Petrulla, radził dla odwrócenia niebezpieczeństw zagrażających krajowi, przywrócić konstytucję 1848. Mimo oezewiste dowody tego doświadczonego rojalisty, czerpane z dokładnej znajomości kraju i obecnego stanu umysłów, przeciwnie rady hr. Ludolfa i jenerała Filangieri przemogły w przekonaniu młodego króla. Polityka austriacka wzięła górę nad polityką mądra i przewidującą.

Zdawało się, że gabinet będzie zmieniony, książe Filangieri prosił o uwolnienie od obowiązków pod pozorem choroby, lecz król na to nieprzyzwolił. Zgodził się tylko na dwumiesięczne oddalenie się księcia do Pozzuoli, aby wyleczył się z mniemaną choroby gardła. Niech jednak nikt nie myśli, że to uchylenie się od dworu jest skutkiem jego anti-austriackich opinji, i owszem, jenerał Filangieri już otwarcie zrzucił maskę, i wszysej potępią jego przeciwnarodowe i wsteczne kroki. Zaprzeczyc nie można, że jest najzawziętym wrogiem tego, co zgodzono się nazywać sprawą włoską. Jego to wpływowi przypisać należy, że Neapol w roku przyszłym nie wzięł żadnego udziału w wojnie półwyspu. (Nord.)

FRANCJA.

Paryż, d. 29 stycznia.

Encyklika obudziła tu więcej zadziwienia niż niepokoju. Rząd pewny swego ma pozwolić wszelkiej drogi do rozpowszechnienia tego pisma, tak dalece, iż nie tylko encyklika odczytana będzie po wszystkich kościołach, ale rozejdzie się po wszystkich parafjach przez roznosieli.

Nowy minister, p. Thouvenel odłożył na później wydanie okólnika, czeka bowiem na załatwienie niektórych przedmiotów, toczących się obecnie między Londynem, Paryżem i Turynem, aby stosownie do wypadku rokowań przepisać instrukcje dla swoich agentów. Drugi powód zwłoki leży w bliższej zmianie rozmaitych ambasadatorów francuzkich przy dworach obcych.

Z każdym dniem, trwogi przemysłowców zmniejszają się, rząd potrafił ich nawet skłonić do oświadczenia robotnikom po rękodzielnich, iż prace nieustaną, a zatem miejsce nie stracą. Lecz we względzie politycznym po-

stają obawy; niektórzy bowiem utrzymują, że przyłączenie do Francji Sabaudji, ma być tylko początkiem nierównie rozleglejszych zamian tego rodzaju, idą nawet tak daleko, iż twierdzą, że agenci rządu francuzkiego przebiegają Belgję, a nawet prowincje nadreńskie, osuwając umysły z nadzieją powrotu tych krajów do cesarstwa. Ze swojej strony dotychczasowe rządy przygotowują silne środki przeciwdziałania.

Te wymysły, utworzone jedynie w duchu stronnictw niezasługiwały nawet na wzmiankę, gdyby nie zdawano się im wierzyć w sferach wyższych. W powodzie broszur, ogrywających jeden i tenże sam temat na rozmaite tony odznacza się pismo hr. Du Hamel: Wenecja, uzupełnienie pytania Włoskiego. Wychodząc z tej zasady, że prędzej czy później, Wenecja straconą być musi, że jej posiadanie więcej ciężarów, niż korzyści przynosi, że nawet dla marynarki austriackiej nie jest tak dalece potrzebną, bo portu wojennego nie stanowi, p. Du Hamel nie proponuje domowi Habsburskiemu wynagrodzenia pieniężnego, ale chciałby, aby mu oddano wyspę Kandję. Turcja, która i sama przeświadczoną być powinna o swojej słabości, przychyliłaby się do rad Francji, zwłaszcza przez wzgląd na stan swojego skarbu, i sprzedalaby za gotowe pieniądze tę wyspę, w której i teraz rokosz panuje. Austria osiągnęłaby niezbędny warunek dla każdego wielkiego mocarstwa, t. j. potężny port wojenny morski, — Włosi mieliby pole dowieść patriotyzmu, przez dobrowolne złożenie potrzebnej summy pieniężnej, i sprawa Włoska byłaby w ten sposób zupełnie załatwiona, a Wenecja mogłaby zostać wielkiem miastem handlowym, na wzór którego z miast hanzeatyckich niemieckich.

Zachodziły poufne układy między Anglią i Francją co do sprawy włoskiej; ale zdaje się, że ostateczna zgoda jeszcze nienastąpiła. Anglia pragnęłaby, aby król Wiktor Emmanuel objął Romanję i księstwo, nie tracąc z dawniejszych swych posiadłości, Francja przeciwnie żąda, w razie zwiększenia królestwa Piemontu, ustępstwa dla siebie Sabaudji; a lubo znajduje się w tym kraju wielu życzących należeć do Francji, wszakże nierównie większa liczba jest temu przeciwna, i tylko głosowanie powszechne tę niepewność wyjaśnić by mogło. Manifestacja bowiem w Chambéry przeciw ustępstwu, i liczne deputacje wysłane do Paryża, mające popierać ustępstwo, nie nie nauczą. Nadto, trudno wierzyć, aby król Wiktor Emmanuel tak łatwo wyrzekł się kraju, który był kolebką jego rodu. Nakoniec eudu potrzeba, aby Europa dobrowolnie zgodziła się na to powiększenie Francji. Monitor donosi, że gdy cesarzowa w rażonej jeździe przez aleję, zwaną Avenue de l'Imperatrice, wracała, jakaś kobieta z dzieckiem na ręku wpadła między konie chcąc wrzucić prośbę do powozu. Szcześnie nie została uszkodzoną i cesarzowa dobrotliwie ją wysłuchała. Urzędowa gazeta odradza jednak podobne narażanie się i zapewnia, że wszystkie prośby oddawane przy bramie finljerijskiej, są najsumienniejsz roztrząsane.

— Ostatni dziennik praw obejmuje dekreta cesarskie, pozwalające założenia 8 nowych klasztorów dla zakonnic, ostatni zaś dekret podnosi coroczną pomoc pieniężną dla sióstr S. Wincentego a Paulo z 20,000 na 25,000 fr.

— Rudio wspólnik Orsiniego, po ucieczce swojej z Cayenne umarł na brzegach Brazylii.

— 30 stycznia oczekują tu przybycia hr. Arese.

d. 30 stycznia.

Zatargi Napoleona III z Papieżem mogą przeszkodzić przyłączeniu Sabaudji do Francji, ponieważ duchowieństwo Sabaudzkie, które dotąd, powodowane niechęcią do Wiktora Emmanuela, lud przeciw niemu burzyło, teraz z większym jeszcze wyłączeniem pracuje nad odwróceniem serc jego od Napoleona.

Krają pogłoski, że zapowiedziane uwolnienie 40,000 żołnierzy z wojska francuzkiego cofnięto, a równie, że prefekt portu tulońskiego otrzymał rozkaz, mieć w gotowości oznaczoną liczbę parowców przewozowych.

d. 31 stycznia.

Monitor ogłasza żałobę przez 21 dni trwać mającą z powodu śmierci W. K. Stefanji badeńskich.

— Wczoraj miało miejsce pierwsze zbiegowisko robotników fabrycznych, z powodu zamknięcia kilku większych rękodzielni. Robotnicy zebrałi się w la Villette, która od 1 stycznia już należy do miasta Paryża. Nie dopuścili się zresztą żadnych zbrodni.

— Rada muniiepalna miasta Rodez uchwaliła wnieść spizowy posag na cześć arcybiskupa paryskiego Affre zabitego z barykad w czerwc 1848 roku. Arcybiskup Affre był rodem z tego miasta.

(Pr. Ztg.)

ANGLJA.

Londyn, 30 stycznia.

Książę Oranji, według wszelkiego podobieństwa, przysły zieć królowej Wiktorji, stara się bowiem o rękę księżniczki Alisy, przedwczoraj przybył do Windsor w towarzysztwie posła niderlandzkiego i osób składających orszak królewicza. Oprócz wymienionych, lord Palmerston, lord John Russel, książę Beaufort z małżonką, księżna Sutherland, lord Stanley, Vice-hrabia Bury, i inni gościli przez niedzielę u dworu. Z powodu bytności księcia Oranji, przyjedzie do Windsor z Oxfordu książę Walji, spodziewana też tu królowa niderlandzka; a stąd nabierają większej siły wieści o zarczynach młodej królewskiej pary. W jednej z parafji City ś. Jerzego w Cast od kilku miesięcy wre mała wojna przeciw pastorom, którzy w kościele swoim wprowadzili różne obrzędy, niezgodne z purytanizmem anglikańskiego wyznania. Oskarżają ich o puzetyzm i co niedzieli okrywają obelgami; wczoraj jednak przyszło do otwartych zatargów. Około 3000 ludzi, a w tej liczbie blisko 1000 wyrostków z społeczeństwa, zajęli wszystkie miejsca, kaznodziei mówić niedozwolono, szyderskie wołania przewywały wieczorne nabożeństwo, które zaledwo skończyło się, wnet uderzono na ołtarz, nowo ozdobiony, co właśnie było przedmiotem oburzenia, i na zdobiące go świeczniki, ciskając węń drewnianymi kłecznikami i książkami. Wrzawa była okropna, i przez chwilę lekano się, aby zajadły tłum nie podpalił kościoła. Wtém trzymający straż sierżant policyjny wszedł śmiało z dwónastu swoich podwładnych do kościoła, wicherzyciele porządku natychmiast ustapili. (Pr. Ztg.)

Parlament angielski, Izba niższa.

posiedzenie d. 30 stycznia.

P. Disraeli robi alluzję do pewnych not dyplomatycznych, wymienionych z Francją, względem weiclenia księstwa Sabaudji i hrabstwa nicańskiego, i zapytuje, czy niema przeszkód do przedstawienia tych dokumentów, jeżeli takowe rzeczywiście istnieją? Lord J. Russel odpowiada: że noty, o których mowa, sięgają miesiąca lipca z. r. Niewiem czy wypada takowe ogłosić. Żąda dzień lub dwa na zbadanie tej kwestji.

P. Gladstone, odpowiadając p. Crawford, oświadcza, że ma zamiar przedstawić wniesienie, tyczące się skarbu w przyszły poniedziałek. Wówczas także wytłumaczy zasadę traktatu handlowego z Francją. Stosowne propozycje przedstawione zostaną izbie.

Posiedzenie d. 31, stycznia.

P. Stansfeld. Uważam za stosowne zapytać ministra sekretarza stanu spraw zewnętrznych, czy prawda lub nie, że ku końcowi grudnia zeszłego roku, stowarzyszenie nazwane narod uzbroyony (La nazione armata), a mające za cel dobrowolne uzbrojenie i norganizowanie znacznej ilości mieszkańców królestwa sardyńskiego, było zaproponowane przez dwóch członków izb, pp. Brofferio i Sinco, i że prezydencja tego towarzystwa, za zgodą króla, przyjętą została przez jenerała Garibaldi? czy prawda także, że w tym samym czasie dekret mianujący Garibaldeg o inspektorem jeneralnym gwardji narodowej królestwa, już był zapadł i miał otrzymać sankcję królewską, i czy prawda że wówczas sir James Hudson, ambassador J. k. m. w Turynie, działając wedle instrukcji swojego rządu, i wspólnie z ambassadorem Francji, lub osobno, 2 stycznia, albo w innej porze, złożył królowi protestację przeciwko środkom, które J. k. m. skłaniał się przedsięwziąć z własnej woli; dodając w imieniu rządu J. k. m., że życielwe wdanie się wielkiej Brytanji, w obecnym przesileniu spraw włoskich, będzie cofnięciem, jeżeli rząd króla trwać zechce w przedsięwziętych środkach? Lord J. Russel odpowiada, że rząd ostrzeżony był listem prywatnym o zawiązkach towarzystwa tego rodzaju, lecz że toż towarzystwo było poczytane jako niekonstytucyjne, bo nie znajdowało się pod kontrolą króla. Sir James Hudson nie otrzymywał instrukcji do uczynienia kroku, o którym tylko-co wspomniano.

Sir A. Agnew. Chciałbym wiedzieć, czy to prawda, że konsul angielski w Kadyksie dozwolił, iż poddanego angielskiego Marcina Escalante, trzymanego w więzieniu więcej siedmiu miesięcy bez sądu; że zaniedbał, lub nawet odmówił wziąć go pod swoją opiekę, chociaż prośba była doń zaniesioną na ostrzeżenie sędziego hiszpańskiego.

Lord J. Russel. Ambassador angielski w Madrycie, porozumiewał się w tej mierze z konsulem angielskim w Kadyksie. Zdaje się, że ów Escalante przekroczył prawo hiszpańskie; wszakże starano się o to, aby go nie trzymano w więzieniu nad potrzebę.

P. Milner Gibson zapytany przez p. Duncombe o traktacie handlowym z Francją, odpowiedział, iż ten traktat złożony zostanie na potwierdzenie izby; ale odmówił przedwczesnych wyjaśnień w rzeczy dokumencie, mającego się złożyć. (Nord.)

AUSTRIA.

Wiedeń, d. 27 stycznia.

Podług gazety południowo-niemieckiej, objawy nieczyłowości mnożą się z każdym dniem w Węgrzech. Opowiadają, jak rzecz najpewniejsza, następny wypadek zdarzony w teatrze w Budzie. Przeszłego tygodnia arcyksiążę Albrecht odwiedził teatr narodowy. Skoro się ukazał, głuche milczenie nastąpiło, nawet znaczna liczba widzów tylko na nalegania policji ezapki i kapelusze opornie zdejmowała. W tym wychodzi hrabina Batthyany, (wdowa po rozstrzelanym w 1848 r. ministrze), całe zebranie wnet z uszanowaniem powstało, grzmot okrzyków Eljen (niech żyje) rozlega się po sali, kapelusze podniesiono w górę, arcyksiążę nie rad być świadkiem podobnych objawów, natychmiast teatr opuścił. Wiele dam Węgierskich, a między niemi zachwycającej piękności hrabina Na ko do kilku dni ukazują się w teatrze nadwornym nieinaczej, jak w stroju narodowym, i wszystkich oczy na siebie ściągają.

d. 30 stycznia.

Wiadomość, że rząd pracuje nad ustawą konstytucyjną dla całego cesarstwa, nabiera coraz większej wiary. Pozornie wspierają tę wiadomość częste rady po ministerstwach i zamku cesarskim. Największą trudność stanowi Wenecja i Węgry, a lubo dla tych obudwu krajów przygotowane są oddzielne ustawy, wszakże przy wzburzeniu umysłów ich mieszkańców, niepodobna wynaleść sposobu złościanich ich z ogółem państwa. Znowu poruszono tu pytanie, czy niebyłoby w obec niedostatku skarbu cesarskiego daleko korzystniej, sprzedać Wenecję Piemontowi, zwłaszcza, gdy wecielenie do niego księstw zdaje się być nieodzownym. Wszakże nikt dotąd nie ośmielił się podać tej rady Cesarzowi.

Lud niemiecko-austriacki, odznaczający się zdrowym prostym rozsądkiem, tak rozumuje, że byłoby już wielką korzyścią pozbyć się Włochów, a jeśli jeszcze za to mają dać pieniądze, to jak znalezione.

d. 31 stycznia.

Cesarz Franciszek-Józef, w bardzo zaszczytnych wyrazach wspomniawszy o zasługach feldmarszałka Hessa, mianował go kapitanem lejbgwardji trabantów, co uważa się w Austrii za najwyższą godność wojskową.

Deputacja protestantów węgierskich, przybywszy do Wiednia, nie mogła otrzymać posłuchania u Cesarza; prezydent tej deputacji baron Mikolaj Vay, miał prosić o cofnięcie patentu 1 września r. z. i o przywrócenie superintendentur i synodów do dawniejszych służących im praw. Gdy prezes ministrów zapowiedział, że tego natychmiast otrzymać nie mogą, zebrała się deputacja u swego przewodnika, zapisała protokół, o odmówienie tak sprawiedliwej prośbie, i zakończyła swą czynność rzewną modlitwą, wyrzeczoną na żądanie obecnych przez kaznodzieję Sikaes'a. Następnie deputaci wrócili do kraju, prócz baronów Vay i Pronay, którym uczyniono nadzieję, że będą mogli mówić z Cesarzem.

W obwodzie trydentskim, sympatje dla sprawy włoskiej wzmagają się, jak to widać z odezwę gazety trydentskiej do 80 młodych ludzi, którzy jak ochotnicy wyszli z kraju dla wstąpienia pod chorągwie sardyńskie, aby wrócili do domowej zagrody. Zresztą powszechnie tu wierzą w wojnę we Włoszech. (Pr. Ztg.)

ZWIAZKI NIEMIECKI.

Frankfurt nad M. d. 26 Stycznia

Na posiedzeniu dzisiejszym sejmku związkowego rząd pruski i księstwo Lippe doniosły, że w skutek dobrowolnej między niemi umowy, miasto Lippstadt dotąd wspólnie posiadane, przeszło na wyłączną własność króla pruskiego. Zachodzi więc prośba, aby sejm rozkazał zapisać to w metryce związkowej, tudzież uwiadomić kommisję wojskową i skarbową dla oznaczenia zasług zmiany w księgach kontyngensowych. Prezydent sejmku zalecił uczynić natychmiast temu żądaniu zadość. Następnie poseł pruski wezwany został do oświadczenia swojemu rządowi, aby na skutek uchwały sejmowej, porozumiewawszy się z rządem hanowerskim i krajów nadmorskich, przygotował plan uzbrojenia brzegów mórz północnego i bałtyckiego, i ten plan sejmowi złożył. Poseł pruski uwiadomiwszy, że komitet zebrany z deputatów wszystkich krajów nadmorskich obrady swoje w Berlinie ukończył, oraz, że komitet techniczny już czynności swoje na miejscu rozpoczął, które skoro ukończone zostaną, wnet rząd pruski sejmowi je udzieli, prezydent ten przedmiot, jako załatwiony w protokole zapisać rozkazał.

Reprezentant księstwa luxemburskiego prosił o naznaczenie sądu polubownego dla rozstrzygnięcia sporu o ziemię, którą komendantura twierdzy luxemburskiej poczytuje za swoją własność, strona zaś dotąd w jej posiadaniu będąca temu zaprzecza. To żądanie odesłano do kommisji spraw wojny.

Zresztą zgromadzenie załatwiała czynności potoczne. (Nord).

DANIA.

Kopenhaga 26 stycznia.

Pospólstwo stolicy od pewnego czasu zbierało się po nocach, z wrzaskiem i groźbami domagając się zmiany ministrów i wypędzenia z kraju hrabiny Danner i abdykacji królewskiej. Te dzikie i nierozumne objawy wywołały najwyższe oburzenie zdrowej części narodu, która przedsięwzięła skuteczne środki do poskromienia wyuzdanej swawoli. W całym też kraju potęgiono wybryki motłochu, i zewsząd przychodzą do króla adresa z wyrzuceniem uczuć wierności i przywiązania. Lecz w Sleszwigu rzeczy źle idą; całe dziennikarstwo duńskie, nietylko że nie odstępuje od przynagłania rządu do wytypienia narodowości niemieckiej w księstwie, ale doradza najokrutniejsze środki. Rząd ulecił też ślepej zawziętości nie może, tém bardziej, że Sleszwig posiadając reprezentację narodową, w uchwałach swojego sejmiku znajduje tarczę przeciw przemocy. Związek też niemiecki nie odmówi mu opieki. Wybrany na wiceprezidenta Hansen-Grumby, na dzisiejszym posiedzeniu, (d. 30 stycznia) objaśniał uczyniony przez siebie wniosek o cofnięcie reskryptów królewskich, rugujących mowę niemiecką z urzędowych, sądowych, szkolnych i sejmowych obrębów. Kommissarz rządowy przeczytał gotową już rezolucję królewską, iż podobne żądanie wysłuchaniem być nie może. Lecz Hansen oświadczył, iż od wniosku swego nie odstąpi. Hrabia Bandissin radzi w rzeczy tak naglącej, ważnej i świętej, utworzyć komitet z 11 członków, co też większością 27 głosów przeciw 14 przyjęto. (Pr. Ztg.)

SZWECJA.

Stokholm 25 stycznia.

Donoszą z Christjanji, że Storthing norwęski uchwalił wysłać deputację na obrząd koronacji królewskiej.

(Pr. Ztg.)

TURCJA.

Konstantynopol, d. 20 Stycznia.

Sir Edward Lytton Bulwer rozkazał konsułowi angielskiemu w Radost, zerwać wszelkie stosunki z władzami miejscowymi, a to z powodu że poddanym angielskim Turcy odmawiają sprawiedliwości, w doznawanych przez nich krzywdach.

Wymiar kadastrowy prowincji Brussa po długoletniej pracy ukończono. Urzędnicy i oficerowie użyci do tej czynności odwołani będą dla zajęcia się podobną pracą w innych obwodach. W Janina pomiar rozpoczęto, do Adrianopola naznaczona kommisja wrócić odjedzie.

Rząd turecki przedsięwziął tę pracę, tak niezbędną dla sprawiedliwego i wymiernego rozkładu podatku od ziemi, wątpić jednak przychodzi, aby była należycie wykonana.

Rząd poruczył spółce kapitalistów angielskich zbudowanie drogi żelaznej od Skutari do Smyrny, a ponieważ spółka złożyła rękojmię 20,000 funtów szterlingów, wątpić nie należy, że to przedsięwzięcie przyjdzie do skutku. (Pr. Ztg.)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Madryt d. 1 lutego.

Wczoraj znaczne siły natarły na prawa stronę obozu hiszpańskiego, lecz zostały odparte. Hiszpanie nawzajem natarli na Marokanów, zmusili ich do odwrotu i opalowali zajmowane przez nich stanowiska, które zostały w ręku chrześcian aż do końca bitwy. Artylleryja zadała nieprzyjacielowi ogromną klęskę; liczba zabitych i rannych wynosi 2,000 ludzi; Hiszpanie stracili 200 żołnierzy. Zwycięstwo było zupełne. Bracia cesarza dowodzili Marokanami.

Bern d. 1 lutego.

Wiść rozszerzona w ostatnich czasach, o okólniku rozesłanym przez radę związkową do mocarstw, aby w razie przyłączenia Sabaudji do Francji, Szwajcaria mogła wcielić do swojego kraju Chablais, Faucigny i Genevois, urzędowie uznana została za mylną. (Nord)

London, d. 2 lutego.

Dzisiaj w izbie niższej lord John Russell, odpowiadając na pytanie p. d'Israeli, oświadczył: że w obecnej chwili złożenie korespondencji między Anglią i Francją o ustępstwie Sabaudji, byłoby niewłaściwem. Jeszcze w początkach lipca lord Cowley miał rozmowę o tym przedmiocie z hrabią Walewskim, którego pierwsza odpowiedź była niejasna. Kiedy zaś lord Cowley zażądał dokładniejszych wiadomości, hrabia Walewski wyraził, że cesarz Napoleon nie ma zamiaru przyłączenia Sabaudji i Nicey do Francji. Następnie w wyślaną do Paryża depeszy, rząd angielski objawił że jest zadowolony otrzymaniem objaśnieniem.

(R. I.)

OD REDAKCYI.

Pragnąc uczynić zadość życzeniom publiczności, wyrażonym w licznych listach przez Redakcję otrzymywanych, spieszymi donieść, że licząc na współzucie ogółu dla pracy naszej, w imię prawdy i dobra publicznego podjętej, odbijamy większą liczbę egzemplarzy, możemy przeto, do pewnego czasu, przesyłać na wyraźne żądanie nowym prenumeratorom pisma naszego, wszystkie zaległe numera.

Redaktor A. H. KIRKOR.

KOŚCIÓŁ W BIAŁYNICZACH.

(wiersz napisany z powodu pożaru tegoż kościoła w sierpniu, 1859 roku).

I.

Cóż się tam bieli na tle niebiosów,
Cóż się tam wznosi śród złotych kłosów?
Dokąd szeroka wiedzie ta droga?

—To do świątyni cudem wstawionej,
Przed wieki wiarą ludu wzniesionej
Na cześć Maryi—na chwałę Boga!

—To jedna z krynic najczystszych w kraju,
Jedna z bram które wiodą do raję,
To łask skarbica,
Ludu łzawnica,
Skrzydło—»pod które się uciekamy»—
Siostra Żyrowie, Ostrój-Bramy,
I Jasnej-Góry co po nad niemi,—
To jeden z tronów, co ręka ludu
Wzniosła dla pani niebios—na ziemi,—
Gdzie widać mocą Bożego cudu
Na martwem drzewie żywe oblicze,—
To Gród Maryi—to Białynicze!

II.

Cóż się tam krwawi na tle niebiosów?
Co znaczy rozpacz tysiąca głosów?
Te dzwony trwogi,
Ten płacz—jęk srogi,
Ten dym co bucha—te skry co leżą
Z wieścią pożaru, i nowy nieca?!

Na niebie jeszcze jasnym i czystym
Gmach się rysuje w kształcie ognistym,
A w głębi widać cudne oblicze...
Cóż się tam pali? To Białynicze!
—Czemuż? ach! czemu rzeczo pobożna
Łzami pożaru zgasić nie można!?

—W tém głos znajomy z tłumu zawołał:
—»Ratujcie obraz! i drzwi Kościoła
Pękły pod silną dłoń młodzieńca...
Lud tłumnie wpada, na śmierć poświęca,
Tak mu jest drogą święta opieka,
Pod którą codziennie on się ucieka!
Maryjo święta! w owę godzinę
Widziałas z nieba gorliwość ludu,
I pewnie Twojej świętej przyczynie
Winniśmy łaskę nowego cudu!
Bo w martwych rysach Twoego obrazu
Tyle świętego było wyrazu,
Że choć on z nami, a Ty na Niebie,
Wiernym się zdało że widzisz Ciebie!
I tłum zawołał: »Ona to! Ona!
»Ach to jęć uśmiech! to jęć korona!
Wzniosła się w górę... lud błogostawi,
Znikła... i pokój w sercu zostawi!»
—A płomień oknem w kościół się wdziera,
Co krok znajduje nowe zdobycze,—
Jak lew ryczący wszystko pożera...
Czém są te zgłiszczca? To Białynicze!

III.

Cóż znowu świeci na tle niebiosów?
Co tam znow strzela śród złotych kłosów?
—To wież znajomych nowe wierzchołki,
Nowy ul Matce zlepiły pszczołki!
—Któż wznosił ten kościół? dziwne pytanie!
Kościół ten powstał z Twój woli Panie!!!
Bo wyższa nad te wieże i dachy,
Jasniejsze nad te złociste blachy,
Stoi świątynia wielka i stara
A której strzeże miłość i wiara!
Świątynia pełna drogich pamiątek,
Lecz dla ziemskiego nie widna oka,—
Bo w sercu naszym jest jęć początek,
A tak jak Niebo wysoka!

Jak nazwać kościół ów niewidomy,
Co strzeże naszych rodzin i domy?
Na którym ludu szczęście się wspiera,
Przy którym człowiek wesół umiera?
—Wiarą—nadzieją—(święte podania,
Święte przymierze,)—arką wytrwania!
Miłością braci i poświęcenia,
Czystością chęci, serc i sumienia!—
—W takim kościele kto Boga chwali,
To choć się kościół widomy spali,
To przedko wskrzesie—bo na wzór złota
Czystejsza z ognia wychodzi enota!
—A więc pobożność tam oczyszczona,
Wzniosła ochocze swoje ramiona,
By podnieść z gruzów biedną świątynię,—
I znowu pielgrzym bez lez nie minie
Miejsca, gdzie święte Matki oblicze
Znow się ku naszej wstawi przyczynie—
Ten kościół nowy—To Białynicze!

IV.

—Teraz was pytam bracia kochani,
Czy na ratunek tej świętej Pani
Co Białynicze uświęcać raczy,
Wszystcyśmy biegle? czy kto zobaczy
Tam ślady naszej pobożnej ręki?
Czyśmy złożyli dar choć malenki,—
Choćby kamyczek? byśmy rzecz mogli
Żeśmy w tak świętym dziele pomogli.

O! grosz choć jeden—lecz dany szczerze,
Choć jedno Zdrowie, choć jedno Wierze;
Lecz wszyscy razem, w twe Imię Panie,
A kościół Boży z ruin powstanie!

Bracia! myśl moja, jakby opłatek
Dzielić z prostotą, wiarą, szczerością,
Śpieszcie z pomocą—mniejsza o datek,
Byle był dany z miłością!

G. P.

Horodziłów 16 Stycznia 1860 r.

JĘDRZEJ BOGORJA MOKRONOSKI

J. BARTOSZEWICZA.

(Dalszy ciąg, ob. Nr. 8).

Trudno dociec, co za wyrachowanie miał dwór, kiedy używał naszego generała do jednej sprawy razem z panem Kazimierzem Poniatowskim. Tak było jednak. Już kilka razy wojska rossyjskie przechodziły przez Polskę i zabierały od obywateli furazę po drodze do Słaska, po drodze do Prus i na powrót. Skarzył się na te uciążliwości i Król i książę prymas. Kejzerling poseł rossyjski wehodził w słusność żądań Rplitej. Już kilka razy wyznaczona kommisja zobopólna albo nie przychodziła do skutku, albo nie odpowiadała wszystkim oczekiwaniom i drogi reklamacyom nie zamknęła. Wreszcie Cesarzowa Katarzyna postanowiła skończyć raz tę sprawę. Kejzerling otrzymał zupełną władzę do rozpoczęcia kommisji tyle razy już rwanęj, a więc do zlikwidowania długów i pretensji panów polskich i szlachty, król w sam dzień odjazdu swojego do Dreznę po wojnie siedmioletniej, mianował na członków do tej kommisji ze strony Rplitej generała Mokronoskiego i pana Kazimierza Poniatowskiego (25 kwiet. 1763). Generał był na zawołanie, bo mieszkał ciągle w Warszawie; ale jegomość pan podkomorzy miał pilne sprawy do załatwienia, bo przejeżdżał się tu i ówdzie po Rplitej, na tém upłynęło kilka miesięcy. Gdy i Kejzerling niebardzo się spieszył, odkładano otwarcie kommisji do czerwca, obiecywano ją lada dzień, ogłoszono ją po gazetach, a tymczasem reklamacje się mnożyły. Pan Mokronoski widząc, że kupił sobie kłopot napróżno, puścił się z Warszawy na imieniny hetmańskie do Białegostoku. Ostatni raz obchodzono je tak hucznie za życia króla Augusta III. Towarzyszyli generałowi w tej podróży Kazimierz Krasinski podkomorzy rożański i pan Osoliński marszałek Trybunału radomskiego (a).

W tém król umarł; —pan Mokronoski nie życzył sobie tego, żeby jaki książę Czartoryski osiadł na tronie polskim; o Poniatowskim zaś nikt jeszcze wtedy nie mówił. Dom Saski nie miał wielkich nadziei, mocarstwa oświadczyły się za Piastem; wprawdzie można było za Piastów uważać królów polskich, ale tak o tej rodowitości myśleli chyba stronnicy dawnego porządku rzeczy, nie zaś Czartoryscy, lub sąsiedzi Rplitej. Kiedy więc nie było nadziei, żeby się królewic Karol albo kto inny z domu Saskiego utrzymał, inną chorągiew potrzeba było podnieść dla szlachty, żeby się pod nią skupiła w jeden zastęp. Jeżeli enota, zasługa, stare lata i doświadczenie popłacały, któż w Rplitej godniejszym był panowania nad hetmana koronnego? Pan Mokronoski bystry i prędki w postanowieniu, odgadł że jeden tylko Branicki jako Piast, może ważyć szalę z Czartoryskiem. I dla tego nie wiele się wydając przed czasem ze swemi myślami, postanowił torować hetmanowi drogę do korony. Teraz albo nigdy, powiedział sobie. Dawniej wystarczyło stawić bierny opór przywłaszczycielowi, dzisiaj zaś potrzeba było działać, bo inaczej zguba niezawodna.

Książę Prymas chciał zgodę zachować w Rplitej, i dla tego względem wszystkich był przystępny i miły. Ujmując sobie hetmana, skoro tylko przyjechał do Warszawy po śmierci królewskiej, Mokronoskiego mianował generałem i podkomorzem wszelkich poczt w koronie i Litwie. Była to bardzo ważna w czasie bezkrólewia posada. Generał mógł odbierać zewsząd najpierwszy najdokładniejsze wiadomości. Że zaś należało do przywilejów królewskich mianowanie urzędników koronnych, prymas oddał tymczasowo i tę posadę Mokronoskiemu, dla tego przezwał go administratorem. Generał natychmiast objął swoje obowiązki i okólnikiem ogłosił o swojej nominacji. Zaczęło wszystko pod jego zarządem iść sprężysie i po żołniersku (b).

d. c. n.

(d) Wyjechał z Warszawy 22 czerwca 1763. kur. pols. O nominacji patrz Sygill 29, str 411 i Thorn: Nachrichten.

(e) Okólnik 15 Pazdzier: 1763 Thorn: Nachrichten, Kuryer Warsz. N. 83.

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

Paryż.

Drugi tom Pamiętników Guizota ciągle jest tu na stole, i do polemiki materiału dostarcza. Historia, o której mówi były minister Ludwika Filipa, zbyt jeszcze świeża, żeby nie miała wywoływać tak z jednej jak z drugiej strony, stronnicych pochwał i nagan; sam nawet Guizot z tak stronnictwa patrzy na Francję sta nowiska, iż dotąd dzieło jego wcale nie odpowiada tytułowi: nie tylko nie jest kopalnią dokumentów dla przyszłych historyków, ale bardzo mało zawiera takich faktów, z którychby historia mogła skorzystać.

Do kłótni, atoli, powodów tam dosyć — mianowicie w tych czasach, kiedy obustronne urazy jeszcze się jatrzą.

Cudzoziemiec, czytając bez uprzedzenia dwa pierwsze tomy tych Pamiętników, na przód uderzony jest ich czezością: ze wszystkich dzieł Guizota to ostatnie dotąd najmniej jest zajmujące; faktów tu prawie niema — same tylko uwagi nad szeregiem kwestji rozbi ranych w Izbie, broszurach i dziennikach po roku 1830. Dyskutując je na zimno, we dwadzieścia pięć lat później, Guizot mógł odżywić w sobie dawne namiętności i pisać z rozkoszą — ale czytelnik wcale innego jak pisarz doznaje wrażenia.

Teorje Guizota znane. Najoryginalniejszą ich stroną jest upór, z jakim były minister przegranych spraw wewnętrznych przy nich obstaje, chwali je i broni. Tej obronie i chwale swych zasad, autor tyle poświęca miejsca — że wypadki pomieścić się nie mogą. A jednak epoka, w której działał, nader ciekawa. Założenie nowego rządu jest zarówno rozmaitem jak nauczającym widowiskiem. Ale napróżno go szukać w tej książce: autor dogmatyzuje, nie opowiada. Spraszywszy razem serją artykułów wstępnych; brosiących polityki wstecznej przeciw polityce postępowej, można mieć tom drugi Pamiętników Guizota, jest to walka środka z lewicą: Guizot odpowiadający na zarzuty Odillon Barrota. Czasami tylko orator przerywa mowę, ażeby mimochodem skreślić portret którego ze swych kolegów.

Portrety te najwięcej nań ściągają pocieszków, bo wyznać trzeba, że z dziwną ciępkoscią lub lekceważeniem sędzi ludzi najpopularniejszych we Francji. Oto naprzykład co mówi o wielbionym i do Katona porównywanym opponencie swoim w Izbie, panu Dupont de l'Eure:

„Idee 1792 roku kierowały postępowaniem i myślą pana Dupont. Nie był on w gruncie ani republikaninem ani rewolucjonistą; ale wniósł do rodzącej się rady Monarchji konstytucyjnej, przesady, niuflowość, wymogi i antypatję opozycji demokratycznej, nie znajdując w sobie podłościści umysłu i obyczaj, które w nowej jego pozycji mogły mu dać pojęcie warunków wolnego rządu.“

Z dalszego ciągu definicji pokazuje się, że opozycja Duponta dla tego była pospolita, iż nie był człowiekiem salonowym.

Guizot w ogóle, niezmierną wagę przywiązuje do salonów. W każdej okoliczności radby zamknąć naród w ciasnej przestrzeni pomiędzy kanapą a kominkiem, i widzieć go reprezentowanym przez parawanową arystokrację. Kilku ichmościów w czarnych frakach i białych krawatach, dyskutujących obok podeszłej matrony — to się u niego zowie towarzystwo wyborowe, gdzie się waży i rozstrzygają losy świata. Otóż salony mogą mieć rzeczywiste znaczenie tylko w kraju milejącym, kiedy wszyscy mileją, tam jeszcze rozmawiają pół głosem; ale w kraju gdzie jest trybuna i dzienniki, salony tracą zupełnie swój wpływ. W społeczeństwie takim jak dziś francuskie, salony zwykle gardzące wszystkim, co nie z nich wychodzi, mające pretensją do mentorowania opinii publicznej — są przez nią nienawidzone. Salony miały długo wielkie znaczenie we Francji — ale dziś to znaczenie przemienilo tutaj niepowrotnie; wstęp do nich nie tylko nikogo nie podnosi, ale cechą lekkomyślności piętnuje — zamiast powiększać, pomniejsza ludzi w oczach ogółu. Upierając się przy nich, Guizot dowodzi jeden raz więcej, swęj ślepoty i głuchoty na wszystkie dążenia i aspiracje narodu, którego gruba niezajomość była przyczyną jego niepopularności i upadku. Znając choć trochę społeczność, która chciał rządzić, Guizot widziałby, — że terazniejsza Francja ma antypatję do salonów — czuje tam coś przeciwnego swoim instynktom — wszystko, co z tamąd wychodzi jest jej podejrzane, równie jak, tak zwani les hommes d'esprit, będący główną ozdobą tych egzotycznych szklarni.

Laffitte, Guizot nie pochlebnie od Duponta maluje. Laffitte szanowany przez całą Francję, wzór zacnego obywatela, nie był człowiekiem stanu, ani nie miał do tego pretensji — ale był człowiekiem poważnym i sprawiedliwym: Guizot przedstawia go jak głupca.

„Próżny impertinent, Laffitte, powiada, był to prawdziwy finansista ze staręj komedji, co to miesza się w politykę jak pilat w credo — jak jemu podobni do eleganckiego świata.“

Powyższa definicja podoba się może finansistom, którzy wraz z Guizotem wielki wpływ

wywierali na Monarchję lipcową — ale Francja w niej nie poznała Laffitte: miał on to, na czem zbywa jemu podobnym, nie tylko w starych komedjach ale i w nowych bankach, miał patrijotyczne serce. Czuł wszystkie podnizienia ojczyzny, i oddał cały majątek na ulżenie niedoli narodu. Popularność, jaką zyskał, mówi za nim wymowniej niż ironja Guizota.

Benjamin Constant także nie osobiwie wygląda w galerji ministra Filipowego. Szanuje on tylko pana Broglie i Royer-Collarda: reszta śmiertelników dla niego nie istnieje. Z jedenastu członków, którzy obok niego zasiadali w gabinecie 11 sierpnia 1830 roku, z wyjątkiem pana Broglie, żaden nie zasłużył na względy.

Rewolucja znowu, jest, używając francuskiego wyrażenia, la bête noire Guizota. Boi się jej jak dziecko kominarza, którym go nianka straszy; nienawisć jej Guizot aż do śmieszności posuwa. Zdaniem jego, od 1830 roku wszyscy są mniej więcej zaraziłi rewolucyjnym wartogłóstwem. Sam nawet Ludwik Filip jest podejrzany w oczach swego pierwszego ministra. „Umysł króla oświecił się nieco, powiada, w ocenianiu rewolucji, ale nigdy się z nią kompletnie nie wyzwolił.“ Dzieki staraniom Guizota, Filip wyzwolił się zupełnie z tych wpływów w wigilją 24 lutego roku 1848 — pamiętnym dniu, w którym pokazała się cała wartość upartej opozycji Guizota.

Tom drugi Pamiętników w kończy się na śmierci Kazimierza Périer któremu Francja wspaniale wzniosła pomniki, a o którym Guizot powiada: „że nie widział jak głęboka była anarchja, i uporeczywie wierzył w wszechwładztwo ludu.“

Z tego cośmy przytoczyli, czytelnik mógł się przekonać, w jaki sposób Guizot traktuje ludzi drogiej Francji. Jest on spokojny i zimny w nielustnej zaciętości swojej; dzieło jego nie ma wspaniałomyślnego fanatyzmu, który w sercu człowieka obudza miłość jakiejś idei, ale fanatyzm suchy i hardy, jaki czuć zwykli ludzie dla stworzonych przez siebie dogmatów. Guizot nie wierzy w prawa republikanów; ani legitymistów, ani bonapartystów — nie przypuszcza ani elekcji, ani prawa bożego. Prawo jego wynika z jakiegoś tajemniczego kontraktu zawartego po za monarchją ludową i sukcesyjną, pomiędzy rewolucją bez rewolucjonistów a uzurpatorem bez uzurpacji. Bieda temu, kto się nie pokłoni przed tym dogmatem, z którego w żaden sposób wyraźnie sprawy sobie zdać nie można.

Ta niejasność systematu Guizota jest zapewne głównym powodem jego niepopularności. Francuz lubi wszędzie jasność — a czego nie rozumie, to zwykł potępiać; mianowicie też w polityce, Francja ma pewne pojęcia, że tak powiem, spetryfikowane, które musi podzielać a przynajmniej szanować każden, kto chce nią rządzić.

W rządach tegoczesnych, w których opinia publiczna tak wielką gra rolę, niepopularność jest prostru niemocą. Cóż znaczy minister, który w chwili zaburzenia staje się kłopotem dla swojej własnej partji? Naczelnikiem rzeczywistym jest ten, kto może rządzić w chwilach niebezpieczeństwa. — Złożony z urzędu z powodu niepopularności, w rozpoczęciu swęj kariery, Guizot z tężej przyczyny został pozbawiony na starość zaszczytu służenia jako prosty weteran w szeregach swoich przyjaciół. Po rewolucji takowej, kiedy rozmaite odcienia partji monarchicznej zgromadziły się dla wydania wojny rzeczypolitej, i utworzyły to, co nazwano wielkiem stronnictwem porządku — pan Guizot sam jeden ze wszystkich dostojników byłej monarchji nie został powołany pod tę chorągiew. Wtedy, jak mówi, uczuł najmocniej ciężar swęj niepopularności. Nie upadek w 1848 roku, ale jego osoba i jego przeciwne wszystkim teorje, czyniły powrót jego do spraw krajowych niepodobnym.

Jedynym powodem drugiego tomu Pamiętników, są karty poświęcone sprawie Włoskiej, na którą rząd Ludwika Filipa zapatrzył się podobnie jak rząd Napoleona III. Sposób, w jaki Guizot zapatrzył się na Włochy, budzi zajęcie, bo się wiąże ściśle z żywotnymi kwestjami chwili obecnej.

Tom trzeci, mający wyjść przed zimą, obejmować będzie czynności ministerjum sformowanego 11 października 1832 roku, w którym Guizot miał sobie powierzona tekę oświecenia publicznego.

(d. c. n.)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Czytamy w Czasie: Dnia 2 b. m. Oddział Nauk moralnych w towarzystwie naukowem, odbył zwykle swoje miesięczne posiedzenie. Przewodniczący Dr Kremer uwiadomił członków, o nabyciu dla biblioteki towarzystwa, przez komisję do tego wyznaczoną, ważnych ksiąg odnoszących się do dziejów polskich, a następnie, iż Dr A. Z. Heleel poczytał niektóre dyplomaty z ostatniej wystawy archeologicznej za wielce ważne i zasługujące na ogłoszenie. W skutek tego, oddział uchwalił takowe drukiem wydać, uprosiwszy wprzód Dra A. Z. Helela, aby poczynił do nich stosowne

przypisy i objaśnienia. W dalszym ciągu, przewodniczący oddziału zwrócił uwagę członków na odpisy wykonane w archiwach londyńskich, a odnoszące się do panowania Zygmunta III, które jeszcze dawniej p. Baszczewicz darował towarzystwu; wniósł przeto, aby te rękopisy oddać do ocenienia i zdania z nich sprawy jednemu z członków zajmujących się wyłącznie historją; Jan hr. Załuski podjął się obowiązku tego. Następnie sekretarz Oddziału, Dr Karol Mecherzyński prof. Uniw. Jagiel. przywiódł na pamięć obecnym członkom, iż w roku 1864 przypada pięćsetna rocznica założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego i wniósł, aby i towarzystwo naukowe ze swojej strony przyczyniło się do świetnego obchodu tej rocznicy, przypominając fakt tak wielce znaczący i stanowiący w dziejach narodowej oświaty. Wnioskując dodał, iż zaiste najstosowniejszym sposobem uczczenia tej pamiętnej rocznicy byłoby prace naukowe członków całego towarzystwa; że przeto należy zawczasu zadanie takowe rozważyć, by pracami najgruntowniejzemi i najdorzalszemi uświetnić obchód tak wysokiego znaczenia. Wniosek ten przypadł do przekonania całego oddziału, cho dziło tylko o bliższe jego określenie. Dr W. Kopff, radca sądu apell. był zdania, że taką pracą, odpowiednią celowi, byłoby ogłoszenie drukiem wszystkich przywilejów nadanych niegdyś przez królów polskich Akademji krakowskiej. Przewodniczący Oddziału uważał: iż krom wydania przywilejów, najstosowniej byłoby uczcić fundatorów Akademji przez historyczne prace, wyświecające żywoty i stanowisko naukowe tych nauczycieli i uczniów Akademji, którzy się niegdyś najświetniej krajowi zasłużyli. Wnoskując dodał, że takowe prace stałyby się ważnym przyczynkiem do wyświecenia dziejów literatury i kultury ojczystej. Obecny na posiedzeniu prof. Dr Józef Majer, obrany prezesem towarzystwa na rok następny, mniemał, iż początek do tego projektu wypłynął winien rzeczywiście z oddziału nauk moralnych gdy atoli prace na uczczenie rocznicy, obchodzącej kraj cały, zapewne dostaną się w podziale członkom wszystkich trzech oddziałów towarzystwa, przeto wnosi, aby naprzód každy z trzech powyżej wzmiankowanych wnioskodawców wyłożył obszerniej i na piśmie myśli swoje i przedsta wił takowe na najbliższem posiedzeniu oddziału: że oddział z tych wniosków może ułożyć projekt, któryby udzielono następnie komisji, wydelegowanej z wszystkich trzech oddziałów, celem wygotowania ostatecznego planu i przedłożenia go pod zatwierdzenie całego towarzystwa, na posiedzeniu pełnem.

— W Poznaniu, w kółku towarzyskiem w Bazarze, (co odpowiada wileńskiemu klubowi) P. Antoni Studniński miał trzecią prelekcję tej zimy o Juljuszu Cezarze Szekspira.

Powiedziawszy słów kilka o stanowisku tego poety, i wykazawszy jego mistrzostwo w uchwyceniu charakterów i ujęciu prawd historycznych, przeszedł narazie do rozbiórki samego utworu, przytaczając do słownictwa niektóre usterki w tłómaczeniu Paszkowskiego. Winniśmy dodać ze swojej strony, że w Poznaniu a nawet w Warszawie, od lat kilku odczyty o kwestiach oderwanych nauki i sztuki, wieczory i poranki muzykalne, stanowią zasadniczą część zabaw kół towarzyskiego i Resursy warszawskiej — zapewne podkopuje to dawny charakter tych instytucji, który zależał na grze komercyjnej, tańcach i maskaradach (jak to u nas do dziś dnia ma miejsce), ale świadczy o wykształceniu potrzeb moralnych towarzystwa. Przecież každy klub czy resursa, jest stowarzyszeniem ludzi, pragnących się zabawić. Každy się bawi po swojemu — jednego więcej zajmuje Szekspir, drugiego dziesięć bez atu — jednego usposabia do marzeń Bethowenowa sonata, drugi się rozpytywa na ogłós pierwszego taktu lancierów.

Nie można nikomu mieć za złe jego upodobaniek, lecz z upodobaniek większości, można o ogólnym nastroju towarzyskiego życia wnioskować.

— Niedawno w Paryżu odbył się ciekawy proces między artystą Schlickiem a b. królową francuzów i dziećmi Ludwika Filipa. P. Schlick jeszcze w roku 1825 zrobił projekt wydania album malowniczego Włoch starożytnych — jako pierwszy prenumeratorem figurują na liście imiona Ludwika Filipa, księżny Adelaidy, hrabiego Bordeaux, księżny Berryjskiej i królów belgijskiego, pruskiego i neapolitańskiego.

Obecnie, po wyjściu dzieła, linja Orleańska odmówiła przyjęcia przyslanego dzieła i opłaty prenumeracyjnej summy (dość znacznej). Sąd zawyroko wał, że linja Orleańska straciwszy swe dawne stanowisko, nie może ponosić tak znacznych wydatków, i że przeto ludzie prywatni, nie są zmuszeni do uczynienia zadość swym obietnicom, które robili jako dom panujący we Francji.

Artysta przeto został posiadaczem tylko autografów, całego niemal domu Orleańskiego; co może być nader zajmującym, ale w bieżącym czasie nie zbyt wiele przynosi korzyści.

(x)

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Petersburg 18 stycznia 1860 r.

Zacny Redaktorze! Onegdaj powitaliśmy z bratniem spótczuciem i życzliwością Kurjera Pańskiego, starego zaiste, bo rozpoczynającego drugie stulecie, ale za to w nowym okresie życia jego, w nowym kształcie, odpowiedniejszemu idei czasu i poczuciu społeczeństwa. Na prawdę, OO. Jezuici nie poznaliby swego prawnika. Oby tedy stanął

wszy na drodze postępu, szedł po niej krokiem powolnym, ale pewnym, bacząc na przyszłowie włoskie: chi va piano, va sano, a pewni jesteśmy, że wyrobi dla siebie w kraju korzystne stanowisko i zwięje kurz, co go okrywał.

Jeśli pozwolisz wywzajemniać się, przesłż ci niekiedy ze stolicy nieobojetne, ile tu szę, wiadomości dla naszej Litwy. A tą razą, poczynając od tego, co mię najbliżej i nasze młode pokolenie dotyka, komunikuję o reformach tutejszego Uniwersytetu. Wydział prawny w obecnym akademickim roku, został powiększony wykładem przedmiotów prawa polskiego. Dotychczas, dla młodzieży sposobiącej się do urzędów sądowych w Królestwie, były dwie katedry prawa polskiego w Uniwersytecie Petersburskim i tyleż w Moskiewskim: rząd pragnął nadać obszerniejszy rozwój wykładowi licznych galezi prawa i administracji Królestwa, zwinął katedry w Uniwersytecie Moskiewskim, a natomiast dodał tu dwóch adjunktów, podnosząc gażę profesora zwyczajnego z 1,600 do 2,900 r. a adjunkta z 1,100 do 1,500 r. uczniowie chodzący na te kursa zostali także uwolnieni od wielu innych przedmiotów. Inicjatywa w tej mierze zawdzięcza się Prof. Krzyżanowskiemu, a który nie korzysta sam z tego, albowiem, po stracie żony, przyjął, z powodu okoliczności familijnych, posadę Wizytatora Szkół w Królestwie: na jego miejsce został zanominowany p. Budziński Stanisław, znany z kilku rozpraw, umieszczonych w bibliotece Warszawskiej. Skład terażniejszy kursów prawnych w tutejszym Uniwersytecie jest następnym: Czajkowski Antoni professor zwyczajny, wyklada Historję prawa polskiego, prawo karne, prawo o hipotekach i ustawę notarialną: prelekcje jego, zwłaszcza historji prawa, są bardzo zajmujące i licznie uczęszczane, nawet od młodzieży innych wydziałów, a jako poeta, zajmuje wysokie stanowisko w naszym piśmiennictwie. Hube Karol, brat stryjezny naszego znakomitego prawnika i uczonego, w stopniu adjunkta wyklada procedurę cywilną, prawo handlowe i kodeks cywilny. Łaguna Stanisław także adjunkt, daje prawo administracyjne: rozprawy jego były drukowane w bibliotece Warszawskiej i w Piśmie Zbiorowem p. Ohryzki. Budziński przyjechał świeżo i ma wkrótce rozpocząć kurs prawa cywilnego. Wszystkie te przedmioty wykładają się w języku polskim i mogą stanowić całością swoją, jakby osobną szkołę prawa. W wydziale języków wschodnich, przybyła szósta sekcja, a mianowicie Sanskrycko-perska; katedrę Sanskrytu objął nasz Litwin Kossowicz Kajetan, i rozpoczął kurs prelekcji wstępnej, głęboko i z zajęciem streszczającą literaturę Sanskrytu, 24 września roku zeszłego, w obec P. Ministra Oświecenia i wielu uczonych stolicy. Cyfra uczniów Uniwersytetu z naszych gubernji zachodnich, dochodzi do 150, a wszystkich polaków do 250, prócz tego jest wielu, tak zwanych, wolnych słuchaczy, którzy nie są wpisani, lecz mają prawo chodzić na prelekcje i zdawać egzamin razem z uczniami na stopnie naukowe. W ogóle wszystkich uczniów wpisowych w Uniwersytecie obecnie jest 1,050 i 200 wolnych słuchaczy. Co za różnica z cyfrą 300 przed pięciu laty: to najlepiej mówi, iż młodzież czuje potrzebę wykształcenia uniwersyteckiego. — W terażniejszym roku byłoby ich więcej bez porównania, jeśliby nie zostały obostrzone egzamina wstępne: z tej to przyczyny powstały wielkie krzyki i zażalenia na Uniwersytet; nie podzielaając w całości takiego kroku obostrzenia, należy jednak szczerze wyznać, że w tym roku więcej niż kiedykolwiek napłynęło młodzieży nieprzygotowanej do słuchania kursów uniwersyteckich. Rodzice, zdaje się mi, powinni bardzo zawdzięczać zwierzęcości, pilniejszą baczność w przyjęciu ich synów do Uniwersytetu — w przeciwnym razie przesiadyaliby oni po kilku lat na kursach, a wiele możeb i zupełnie skutkiem braku przygotowania i usposobienia, nie uczęszczało na prelekcje uniwersyteckie. — Wprawdzie i teraz pomiędzy naszą młodzieżą, są tam i ówdzie przykłady takie, że przez cały rok nie zajrzą do sal uniwersyteckich, a marnują czas na jakieś dyskusje, rozprawy, co gorsza, na karty i biby hurszowskie. Co złe, to głośniejsze, jeden gorszący wypadek psuje opinię ogółowi, ztąd nie dziw, że w Litwie niepoehlebne dają się niekiedy słyszeć głosy o naszych uczniach. Lecz z drugiej strony, ile tu ostrzeżę się pięknych czynów w naszej młodzieży: — urządzenie biblioteki, czytelnie, składki i koncerty dla uczniów biednych; ilu tu z prawdziwem zamiłowaniem poświęca się naukom, że tą razą wspomnę o PP. Moszczyńskich, synach p. Jana biegłego doktora i członka urzędu lekarskiego w Mińsku. Gustaw pracuje con amore nad historją naturalną, Jan nad matematyką, i oba rokują piękne nadzieje dla kraju. Ośmieliłem się wspomnieć o stronie ujemnej, aby nie nie zataić: niech to wybaczą pedagogowi, którego życzeniem jest wyjaśnić prawdę i uchylić pogłoski w tej rzeczy

1. Отъ канцеляріи г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляется о вызвѣдъ слѣдующихъ лицъ за границу: *Виленской губерніи:* 1) графиня Марія Чапская съ двумя дочерьми и служанкою Горбатовскою, 2) помѣщикъ Оскаръ Корвинъ Милевскій, 3) Керченскій 1-й гильдіи купецъ Абрамъ Карасикъ съ женою Аталіею и сыномъ Пеперомъ; *Гродненской:* помѣщички: 4) Петръ Оржешко съ женою Елисаветою и сестрою дѣвичествомъ Фелиціею Оржешко; 5) Каролина Пусловская, 6) Фаустина Пониквицкая, 7) Осипъ Вѣльскій со слугами Іосафатомъ Писецкимъ; *Ковенской:* 8) баронъ Антонъ Ренне, 9) дѣвица Викторія Щеповская; помѣщички: 10) Бенедикта Билевичъ, 11) Марія Купецъ; купцы: 12) Ковенскій 1-й гильдіи купецъ Гессель Мееровичъ, 13) Россіенскій 2-й гильдіи купецъ Товія Карновскій съ семействомъ; Жагорскіе 2-й гильдіи купцы: 14) Мовша Эйлишевъ, 15) Семенъ Гурвичъ и 16) Александръ Шамкольскій, 17) коллежскій ассесоръ лекарь Ярославъ Довпаровичъ. (54)

1. Канцелярія г. Начальника Виленской губерніи объявляетъ о намереніи отправиться за границу дворянина Свенцянскаго узда Ігнатія Пшавкевича. (58)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 4 декабря 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе претензій дворянина Маврикія Дружинина къ Виленскимъ гражданамъ Іосифу и Аннѣ Поповскимъ по сохраннымъ роспискѣ въ 120 р. простраемой, подвержена въ публичную продажу каменная лавка ихъ Поповскихъ въ г. Вильнѣ 2 части 1 квартала въ мясныхъ христіанскихъ рядахъ подъ N. 210 состоящая, оцѣненная 160 руб., и для произведенія сей продажи назначенъ въ присутствіи Виленскаго уезднаго суда срокъ торгу 15 числа февраля мѣсяца, съ 11 часовъ утра, съ законною послѣ него чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ таковой продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уездномъ судѣ. 14 января 1860 года. Совѣтникъ Геццолдъ. И. д. Секретаря Комаръ. Столоначальникъ Кудзъ. (34)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 28 октября 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе бесспорной претензіи коллежскаго совѣтника Андрея Шимкевича къ еврею Залману Равкину въ 150 р. съ процентами, подверженъ въ публичную продажу деревянный домъ въ городѣ Двинѣ при Кохановской улицѣ состоящій, принадлежащій, поминуту Равкину, оцѣненный по шести-лѣтней стоимости чистаго годового дохода 240 р., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Виленскаго уезднаго суда срокъ торгу 23 числа февраля мѣсяца 1860 г., съ 11 часовъ утра съ законною послѣ него чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ таковой продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уездномъ судѣ. 18 января 1860 года. Совѣтникъ Геццолдъ. И. д. Секретаря Комаръ. Столоначальникъ Кудзъ. (44)

2. Въ присутствіи Брестъ-Литовской комиссаріатской комиссіи, 15 и 19 числа февраля мѣсяца, будутъ производиться установленнымъ порядкомъ торги на очистку отхожихъ мѣстъ и дымовыхъ трубъ въ зданіяхъ Ломжинскаго военнаго госпиталя въ теченіи сего года. Торги начнутся отъ цѣны объявленной уже на сей предметъ жителями Фердинандомъ Залевскимъ и Христофоромъ Генцельтомъ, именно 326 р. 88 к. за обѣ очистки. Кроме изустныхъ торговъ, допускается ко дню переторжки присылка запечатанныхъ объявленій съ цѣнами и благонадежнымъ залогомъ прилѣжно 88 р. сер., но не далѣе 1 часу по полудни. Лица желающіе участвовать въ торгахъ, условіи подряда видѣть могутъ въ комиссіи за семь дней до торговъ, и при самыхъ торгахъ. 15 января 1860 г. кр. Брестъ-Литовскъ. (43)

2. Управление Виленской земской конюшни объявляетъ, что по распоряженію начальства случая кобылы съ казенными жеребцами будутъ производиться въ текущемъ году съ 1 марта по 1 июля, — всѣ жеребцы обожжены платою, которая взимается будетъ по установленной таксѣ отъ 50 к. до 10 р. серебромъ. Лице случившее кобылу платить, обозначенныя въ таксѣ деньги, одинъ разъ и если въ теченіи періода случки кобыла требуетъ повторительныхъ садокъ платъ не подвергается. Управляющій, полковникъ Поллскій. (49)

3. Виленское губернское особое о земскихъ повинностяхъ присутствіе симъ объявляетъ, что въ Виленской казенной палатѣ 4 февраля 1860 года будутъ производиться изустные торги, съ законною чрезъ три дня переторжкою, съ допущеніемъ присылки или подачи къ торгамъ объявленій, въ запечатанныхъ пакетахъ, на отдачу въ содержаніе земской почты, по Ошмянскому уѣзду, въ трехлѣтіе съ 1860 г. Почему желающіе взять сей подрядъ, благоволятъ явиться съ законными залогомъ и со всѣми документами, требующимися по закону отъ лицъ входящихъ въ обязательство съ казною. — Кондичіи по этому подряду будутъ предъявлены въ казенной палатѣ. Января 5 дня 1860 года. Дѣлопроизводитель Бѣляскій. (20)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

ПРОДАЖА ЛОШАДЕЙ.

3. Въ восточной Пруссіи, въ имѣніи Георгенфельдъ, въ 7 верстахъ отъ Гердауенъ и въ 12¼ вер. отъ Алленбурга, состоящемъ при шоссе, будетъ продаваться съ аукціона 14 февраля сего года заводъ арабскихъ лошадей, бывшаго Тарпукскаго завода. Заводъ состоитъ изъ 10 жеребыхъ кобылъ, жеребца Абдаллахъ, происшедшаго отъ Зарифа, и 30 молодиковъ разнаго возраста. Всѣ лошади происходятъ отъ чистокровнаго арабскаго жеребца Зарифа, Бассра и Недзедъ. Аукціонъ будетъ производиться съ 9 часовъ утра въ поминуту имѣніи Георгенфельдъ. фонъ Саукенъ. (20)

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzienkiego i Kowieńskiego generał-gubernatora ogłasza, iż zamierzają wyjechać za granicę osoby następujące: Gubern.: *Wilen.:* 1) Marya hrabina Czapska z dwiema córkami i służącą Horbatowską, 2) obywatel Oskar Korwin Milewski, 3) Kierzeński kupiec 1-jej gildy Abram Karasik z żoną Atalią i synem Peperem; *Grodzienskiej:* obywatele: 4) Piotr Orzeszko z żoną Elżbietą i siostrą Felicją Orzeszkówną, 5) Karolina Pusłowska, 6) Faustyna Ponikwicka, 7) Józef Bielski ze służącym Józefatem Piaseckim; *Kowieńskiej:* 8) Antoni baron Renne, 9) panna Wiktoria Szczepowska, obywatelki: 10) Benedykta Billewiczowa, 11) Marya Kupść; kupcy: 12) kupiec Kowieński 1 gildy Heszal Mejerowicz, 13) Rosieński kupiec 2-jej gildy Tobiasz Karnowski z familją; Zagorscy kupcy 2-jej gildy: 14) Mowśa Eliasiewicz, 15) Symon Hurwicz i 16) Aleksander Szaszkołski, 17) asesor kolegialny doktor Jarosław Downarowicz. (59)

1. Kancellarja p. naczelnika gubernii ogłasza o wyjeździe za granicę dworzanina pow. Święciańskiego Ignacego Iwaszkiewicza. (58)

2. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek postanowienia swego w dniu 4 grudnia 1859 r. następnego, na zaspokojenie pretensji szlachcika Maurycego Drużyny do Wileńskich szlachez Józefa i Anny Popowskich za dokumentem lokacyjnym na 120 rub. roszezonęj, wystawiona zostaje na publiczną przedaż krama murowana rzeczonych Popowskich w m. Wilnie w 2 części 1-m kwartale w chrześcijańskich jatkach pod N. 210 położona, oceniona 160 rub.; dla uskutecznienia tej przedaży, w Wileńskim sądzie powiatowym dnia 15 lutego ter. roku będą się odbywały targi, z przetargiem we trzy dni; życzący rozpatrywać papiery tej przedaży tyczące się, zechcą się udać do rzeczonego sądu. Dnia 14 stycznia 1860 roku. Radzca Gieccold. W ob. Sekretarza Komar. Nacz. Stola Rodz. (34)

2. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek postanowienia swego w dniu 28 października 1859 r. następnego, na zaspokojenie pretensji bezspornej radzcy kolegialnego Andrzeja Szymkiewicza do żyda Zalmana Rawkinda w ilości 150 r. z procentami, wystawiony zostaje na publiczną przedaż dom drewniany w mieście Dzinie na Kochanowskiej ulicy położony, do rzeczonego Rawkinda należący, w stosunku sześciolietniego czystego dochodu rocznego, oceniony 240 rub.; i dla uskutecznienia tej przedaży w Dziśnieńskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ dnia 23 lutego ter. 1860 r., o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery tej przedaży tyczące się, mogą je widzieć w rzeczonym sądzie powiatowym. Dnia 18 stycznia 1860 roku. Radzca Gieccold. Spr. ob. Sekretarza Komar. Nacz. Stola Rodz. (44)

2. W sądowej komisji kommisorjackiej Brześcia-Litewskiego, d. 15 i 19 lutego ter. 1860 roku będą się odbywały w porządku przepisany targi na wywożenie wychodków i czyszczenie kominów przez rok cały w gmachach Łomżyńskiego szpitalu wojskowego. Targ rozpocznie się od summy, oświadczonej już w tym przedmiocie przez mieszkańców Ferdynanda Zalewskiego i Chrystofora Hencelta, to jest od 326 rub. 88 k. za wywózkę i czyszczenie. Prócz targów słownych, na przetarg mogą być przysyłane oświadczenia zapieczętowane z wyrażeniem cen i załączeniem pewnych ewikeji mniej więcej na 80 rub. sr., nie później jednak jak o godzinie 1-jej po południu. Osoby życzące uczestniczyć w targach, warunki podradu mogą widzieć w komisji w ostatnim tygodniu przed targami, jako też w czasie targów. Dnia 15 stycznia 1860 r. Twierdza Brześć Litewski. (43)

2. Zarząd Wileńskiej stadniny ziemskiej ogłasza, że z rozporządzenia zwierzchności spuszczenie klaczy ze skarbowymi ogierami będzie się odbywać w bieżącym roku od 1 marca do 1 lipca, i że za wszystkie ogiery naznacza się opłata, która się pobierać będzie podług taksy ustanowionej, od 50 k. do 10 rubli srebrem. Za odstąpieniem klaczy pobiera się opłata jednorazowie, jeżeliby zaś w ciągu perjołu palenia się klacz potrzebowała ponawiania przypuszczeń, pozwala się to bezpłatnie. Zarządzający pólkownik Polanski. (49)

3. Wileński gubernialny osobny o ziemskich powinnościach urząd, niniejszém ogłasza, że w Wileńskiej izbie skarbowej d. 4 lutego 1860 r. będą się odbywały targi słowne, ze zwykłym przetargiem, z prawem przysyłania lub podawania na targi objawień w konwertach zapieczętowanych, na oddanie w dzierżawę pocztw ziemskiej w Pow. Oszmiańskim, na trzy lata od 1860 roku. Życzący podjąć się tego podradu, zechcą przybyć z przepisanim prawem ewikejami i ze wszystkimi dokumentami, jakich prawo wymaga od osób, wchodzących w zobowiązania się ze skarbem. — Warunki tego podradu tyczące się, będą okazane w izbie skarbowej. Dnia 5 stycznia 1860 roku. Sekretarz Bielawski. (20)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

SPRZEDAŻ KONI.

W Prussach wschodnich w majątku Georgenfeldzie, mila od Gerdaunen i 1¼ mili od Allenburga, przy szosie położoném, będzie sprzedawać się przez licytacją 14 lutego bieżącego roku stado arabskich koni, dawniej do Tarpukiej stadniny należące. Stado zawiera 10 klaczy zrębnych, stadnika Abdallach, pochodzącego od Zaryfa i 30 rozmaitego wieku młodzieży. Wszystkie konie pochodzą od arabskiego stadnika krwi czystej Zaryfa, Bassra i Nedzed. Licytacja zacznie się o godzinie 9 rano w wyżej wymienionym majątku Georgenfeldzie. von Saucken. (20)

LE PRINCE IMPERIAL

Nowy Quadrille francuzki, przyjęty po pierwszych stolicach Europy, wykładany będzie przez *Fau. Totoczko* ins. szla. Wileń. nau. tańców, mieszczącego przy ulicy Wielkiej w domu Lachowicza. 1. (57)

1. NASIENIE koniczyzny czerwonej, jest do sprzedania po 5 rs. i 50 kop. za pud w sklepie Szymmuratowa, w domie ob. Ignacego Jasińskiego (b. Zajcowa) przy ulicy Ostrobramskiej. (59)

1. SANIE miejskie przedają się w kantorze transportów przy Trockiej ulicy w domu sowietnika Lewikowskiego. (61)

1. W przeszły wtorek t. j. 26 stycznia, z domu Fittingoffa przy niemieckiej ulicy zginął wyżeł mający 4 miesiące; gęsto nakrapiany, uszy duże, morda brudnawa, łeb i uszy ciemno-kasztanowate, po bokach łaty tegoż koloru, na łbie mała lysinka, na tylnych łapach w miejscu ostrogi ma po dwa pazury, nazwisko *Bemol*; łaskawy znalazca raczy odesłać czy też odprowadzić do domu Fittingoffa, dla zwroczenia właścicielowi onego p. F. Łopatynskiemu, za nadgrode rs. 2. (60)

1. W księgarni *M. Orgelbranda* w Wilnie, otrzymano: **MAJĄTEK, ALBO IMIE**, komedia *Józefa Korzeniowskiego*. Cena 75 kop. Nadto:

KSIĄŻKI DO NABOŻEŃSTWA

w języku polskim, w paryzkich oprawach, jako to: *aksamit, róg, sztyldkret, kość słoniową, perłową konchę*, z licznymi ozdobami, okuciami i rzezbami artystycznymi; zalecających się wykintnym smakiem, a cenami odpowiednio do ozdób, bardzo umiarkowanymi. 1. (56)

RENKOWOJ POGRĘB

na bōlshoj ulicy w domъ Adamowicza. Kromъ raznago sorta *ВНЪ, СІГАРЪ* всѣхъ лучшхъ фабрикъ равно и заграничнхъ, можно получить во всякое время *ЗАКУСКУ, ЗАВТРАКЪ* и *УЖИНЪ*.

Здѣсь же АГЕНТУРА Россійскаго СТРАХОВАГО отъ огня ОБЩЕСТВА учрежденнаго въ 1827 году.

Продается *БІЛЛАРДЪ* со всѣмъ снарядомъ.

Виленскій купецъ Христіанъ Руди.

1. (62)

3. Въ Свенцянскомъ уѣздѣ, въ 52 верстахъ отъ Вильны, отацается въ арденое содержаніе безбарщивный фольваркъ *Лопачицки*, принадлежащій къ имѣнію Свирани помѣщичи Ю. Гелингъ. Выѣзду въ немъ 6½ бочекъ. Ближайшія свѣдѣнія можно узнать у г. надворнаго совѣтника Шульца, въ почтовомъ домѣ (кардиналіа). (17)

3. W powiecie Święciańskim, o 52 wiorsty od Wilna, oddaje się w arende folwark bez pańszczyzny *Łopaciński*, należący do majątku Swirani obywatelki J. Geling. Blizsze wiadomości można poznać u radzcy dwora Szulca, w domu pocztowym, dawniej Kardynalia zwanym. (17)

3. ЗАМЕЧКОВАЯ БЪЛІЛЬНЯ симъ почтеннѣйше уведомляетъ, что въ м. Уцяна въ аптекѣ г. А. Станкевича принимаются издѣлія на упомянутую фабрику, съ условіями другіхъ дальнѣйшихъ пріемщиковъ тойже фабрики. (46)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

ПРІѢХАВШІЕ ВЪ ВІЛЬНО.

Съ 25-го по 28-го января.

ГОСТИНИЦА НИШКОВСКІЙ.

Надв. сов. *Родзевичъ*, генералъ-маіоръ баронъ *Розенъ*. — Изъ Динабурга: г-жа *Минкевичъ*. Надв. сов. *Гомолейскій*. — Изъ Вил. губ.; пом.: *Даниловичъ*. *Каминскій*. — Изъ Ков. губ.; пом. *Захаревичъ*. *Сальмановичъ*. — Изъ Мин. губ.; гр.: *Конст.* и *Мах. О'Руркъ*. пом.: *Бронскій*. *Лукашевичъ*.

ГОСТИНИЦА ПОЗНАНСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: дѣйст. стат. сов. *Ласковичъ*, пом. *Шауманъ*. — Изъ Минска: пом. *Горватъ*.

Изъ Парижа: графъ *Тышкевичъ*.

Выѣхали изъ Вильны.

Съ 25 по 28 января.

Пом.: *Скурмунтъ*. *Помарнацкій*. *Тышкевичъ*. *Сесикій*. *Фуке*. *Штейнъ*. — Въ Ков. губ.: штаб-ротм. *Сиротинъ*. — Въ Бобруйскѣ: пом. *Свида*.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРИИ. ПОСТРЪЖЕНІЯ МЕТЕОРОЛОГИЧНЕ НА ОБСЕРВАТОРИУМЪ ВИЛЕНСКИМЪ.

Мѣсяцъ и число, Miesiac i dzien.	Баром. по рад. Англ. Barom. podl. podz. Ang.	Термометръ Реомюра. Termometr Reaumur.	Направ. и сила вѣтра. Kierunek i sila wiatru.	Состояніе неба. Stan nieba.
26 Января 6 час. утра. 26 stycznia 6 g. z rana.	28 7,4	— 30,0	З. слабый. Z. slaby.	облачно. rochmurno.
2 час. по пол. 2 g. po pol.	28 8,5	0,8	ЮВ. слабый. JUV. slaby.	пасмурно. pasurno.
10 час. вечера 10 g. wiecz.	28 9,5	2,0	ЮВ. слабый. JUV. slaby.	роשמнн. rochmurno.
27 Января 6 час. утра. 27 stycznia 6 g. z rana.	28 1,1	3,2	СЗ. ушрен. CZ. umiur.	пасмурно. pasurno.
2 час. по пол. 2 g. po pol.	29 2,2	1,7	ЮЗ. слабый. JUZ. slaby.	роשמнн. rochmurno.
10 час. вечера 10 g. wiecz.	29 1,4	4,0	ЮВ. слабый. JUV. slaby.	облачно. oblauno.
28 Января 6 час. утра. 28 stycznia 6 g. z rana.	28 9,0	3,4	ЮВ. слабый. JUV. slaby.	пасмурно. pasurno.
2 час. по пол. 2 g. po pol.	28 8,3	0,5	ЮВ. слабый. JUV. slaby.	роשמнн. rochmurno.
10 час. вечера 10 g. wiecz.	28 0,8	3,0	Ю. слабый. P. slaby.	пасмурно. pasurno.
			СЗ. слабый. CZ. slaby.	роשמнн. rochmurno.

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ. — CENY w Wilnie, na targach i rynkach.

отъ 25 до 28 января. Ржи (привезено 200 четв.) — *Żyta*, (привезено 100 бечекъ) по 4 p. r. — к. од 25 до 28 stycznia. Пшеницы (прив. 160 четв.) — *Pszenciy* (przyw. 80 becz.) . . . po 10 — Ячменя (прив. 100 четв.) — *Jeczmenia* (przyw. 50 becz.) . . . » 4 — Гречихи (прив. 60 четв.) — *Gryki* (przyw. 30 becz.) . . . » 3 — 50 — Овся (прив. 200 четв.) — *Owsa* (przyw. 100 becz.) . . . » 2 — 75 — Стна пудъ (700) — *Siana pud* (700) . . . » 27 ½ — Гороху (прив. 30 четв.) — *Grochu* (przyw. 15 beczek) . . . » 4 — — Соломы (прив. 60 пудъ) — *Słomy* (przyw. 60 pudów) . . . » 14 — — Льна пудъ — *Lnu pud* . . . » 3 — 50 — Картофеля — *Kartofli* . . . » 2 — 50 — Масла пудъ — *Masła pud* . . . » 8 — 50 —